

Nguyễn Văn Sâm phiên âm và sơ chú

Gia tài văn hóa Việt Nam

Tuồng hát bội

PHẤN TRANG LẦU

粉粧樓

GIÓ VIỆT 2023

PHẤN TRANG LẦU
Phan Văn Sấm viết lại

HỒI 1

(2) Kinh du bắc hải ⁽¹⁾
Phượng ứng tây kỳ⁽²⁾.
Lạc Nghiêu thiên đế đức hàm hi⁽³⁾,
Khai Hán vận hoàng đồ củng cố⁽⁴⁾.
Lịch nghĩa đởm⁽⁵⁾ trung phò Đường tộ⁽⁶⁾,
Thọ ân ba thế tập Quốc công.
Phụng Tiên hoàng toạ trấn Sơn đông,
Quyền phiên tước lão xưng *Trình Phượng*.

Lại nói:

Như ta Thi ân đức đẹp lòng dân chúng,
còn Thủ trung thành trọn đạo quân thân.
Vững chín trùng rặng vẻ gác lân
An trăm họ thánh thời đầm nhận.
Vả chẳng *lão từ ngày hưu trí đến nay là:*
Chữ thế lợi xui nên quá ngán
Đường công danh thiệt cũng chẳng màng,

Bởi vì *lão*

Trách lượng trên tin kẻ sàm gian⁽⁷⁾,

Cho nên *nó mới*

Tra mưu độc hại người hiền tá,
Bệ hạ *ôi! Vả chẳng* *La từng là người khai quốc thần của*
Bệ hạ, dẫu *mà có lầm lỗi điều chi chi đi nữa, cũng không lẽ làm*
vậy, ấy *màn* *răng*

Vì ai khiến đặng chim *mà* bẻ ná,
còn Dạ bao đàn thấy cá *lại* quên nơm,
La nguyên soái ôi! thời người đã
Tuyệt quân lương bị khốn ư quan⁽⁸⁾,
mà ở nhà thẳng Thẩm Khiêm nó lại
Vu phản quốc, tội tru kỳ tê tử⁽⁹⁾.
Thời Sách có chữ, nhân vô viễn lự⁽¹⁰⁾,
(3a) ậy Quả nhiên hoạ tất triền thân⁽¹¹⁾.
tuy rứa, nhưng mà may, may là may
Tại Tràng an nhiều kẻ trung thần,
cho nên nhị công tử là La Côn, La Xán, anh em nó mới
Đắc tin tức tha phương đào thoát.
chẳng biết nó trốn khỏi rồi mà nó ở đâu! Ai đi:
Thương vì trẻ tấm lòng xao xác
nó Khiến cho già mỗi mắt trông vơi.
á thôi Việc nên hư cũng hệ nơi trời
dầu mà lão lo cho lắm cũng mệt. Chi bằng:
Điều hoạ phước tới đâu hay đó.

La Xán, La Côn:

Ôi này anh, ôi này em
Đối diện bất thặng đồng khốc⁽¹²⁾,
Bão đầu vô hạn thiết tha.
Trời đất ôi Hà do bình địa khởi phong ba⁽¹³⁾,
Hốt nhĩ tang điền vi thương hải⁽¹⁴⁾ *rồi.*
Trời đất ôi!

La Xán:

Em ôi! Thành nội khôn mong trở lại,
Quan đầu khá kíp thấy qua.

Em ôi! Vọng tường đông nhứt đán đòi ba⁽¹⁵⁾,
còn như cha là

Lưu Ký bắc thiên thu bão hận⁽¹⁶⁾.

Vãn:

Lưu Ký bắc thiên thu bão hận.

Nghĩa đồng bào bất nhẫn sanh ly.

La Côn:

Anh ôi! Mẫu hề cúc ngã, thiên dã cừu dư⁽¹⁷⁾.

*Nay anh em mình ra khỏi thành rồi, thời yên đó chút, chẳng
biết mẹ ở nhà, sanh tử lẽ nào.*

Trời đất ôi! Sự bởi đâu họa cập trì ngư⁽¹⁸⁾

còn mình mà đi đây là

Thế chẳng khác phong suy vân nhận⁽¹⁹⁾.

Vãn:

Vân nhận ly quần thất sở

(3b) Cõi phàm trần bao nữ chia phối.

Chương Kỳ:

Uý úy Diệc ký kiến chỉ⁽²⁰⁾

Diệc ký kiến chỉ.

Vân hồ bất sĩ⁽²¹⁾

Vân hồ bất di.

Tôi ngỡ là Bắc nam lưỡng địa phân kì,

Ai dè Bĩ thử nhứt thời tương ngộ may dữ a

Nhị công tử:

*Ớ này, Chương Kỳ đây mà, vậy chớ việc nhà họa phúc dường
nào, a em.*

Chương Kỳ:

Nhị công tử ôi!

Kim bán lộ nhứt ngôn nan tận⁽²²⁾,
Lịch thiên tân vạ khổ vuu thâm⁽²³⁾.

Con rứa, nhị công tử đi rồi, thời tôi mới đem bà trốn khỏi hoàng thành, vào ngụ Thuỷ vân am. Nay bà sai tôi ra đây mà đón Nhị công tử. Vậy thì

Nhập Vân am mà an uỷ mẫu tâm
Thừa giáo mạng dĩ toàn tử đạo. đi hè

La phu nhơn, Nhị công tử:

Uý này mẹ, mẹ ôi!

Con trẻ đã cam thất hiếu
Mẹ già khuyên chớ cưu mang.

Mẹ ôi! Thước di sào huyết lệ sái ban ban⁽²⁴⁾
Viên thất sở sầu trường phân đoạn đoạn⁽²⁵⁾.
rời mẹ ôi!

Phu nhơn:

Hai con ôi! Kim bất hạnh gia đình hoạ loạn
ấy là Thử giai do quốc vận diên nguy⁽²⁶⁾.
ngày nay mà mẹ thoát khỏi cái nạn này, là
lại Chương Hoàn nghĩa bộc nó thông tai,
nó mới đem mẹ ra khỏi hoàng thành rồi,
nó để cho vợ nó
Bĩ Vương thị pháp thường thế tử.
con rứa chừ.

(4a) đem Gia quyển ký Vân am tự
Giao Chương Kỳ bảo hộ lão thân.

Con ôi! như mẹ nay là

Dạ nào quên cứu tử chi ân⁽²⁷⁾
Con phải nhớ tái sanh chi đức⁽²⁸⁾.

Nhị công tử:

Mẹ ôi! Ngoài Soái phụ khốn binh ư biên vực⁽²⁹⁾

Trong mẫu thân ký tích vu Vân am⁽³⁰⁾

ngày nay mà con

Động ly tình tử đạo hề kham

còn như mẹ là

Chung toạ thị mẫu tâm an nhẩn.

Phu nhơn:

Hai con ôi!

đừng có lo chi cho mẹ. Nay mẹ ở đây không yên cũng như yên, lo là lo cho cha con, bị vây chốn biên thành, nội vô lương thảo, ngoại vô cứu binh, ấy là nguy cấp.

Khủng thành nội nhất triều lương tận⁽³¹⁾,

Tắc quân trung vạn chúng tâm mang⁽³²⁾ có phải a.

Thọ ưu kinh nhứt dạ hoàng hoàng⁽³³⁾,

còn Tư cứu viện âm thư tịch tịch⁽³⁴⁾.

Vả chẳng, lệnh Bệ hạ đà bị thẳng Thẩm Khiêm nó giấu lệnh rồi, không hay không biết, còn cha con thời bị vây lâu ngày, trông đợi binh triều cứu viện, một ngày một bắt, không thấy tin tức chi chi, ắt là chết chớ chẳng không, con ôi!

Nay Thẩm tặc nó đem lòng cừ địch

nó muốn Hại cha con bỏ mạng biên cương.

Như mẹ nay là

Tại Vân am thiên các nhứt phương⁽³⁵⁾

còn cha con thời

Lưu chiến địa tâm huyền thiên lý⁹³⁶⁾.

Lại nói:

Nay mẹ nhớ lại thuở trước, cha con có kết sui gia cùng Mã

Thành Long, nay người trấn thủ Tam quan ải, binh rờng tướng mạnh, chừ mẹ viết thư cho La Xán, con ra đó, đặng thừa cùng người, mà mượn một hai muôn binh ra cứu cha con mới đặng, vậy thời

Đường ngàn dặm con kíp dong vó ký
Thơ một phong cầu tá binh lương.

Con ôi! Trước là lo bảo trợ cho Thánh hoàng
Sau nữa đặng giải vây cho thân phụ.

ấy là thằng La Xán, còn thằng La Côn, cha con thuở trước có kết sui gia cùng Bách Văn Liên, nay người làm quan chỉ huy, trấn tại Hoài An, cũng có binh mã. Vậy thì

Bạc trăm lượng cho con làm phí lộ
Thơ một phong con tua khá ẩn tàng.

Con ôi! chừ thời

Giả tính danh mà lén tới Hoài An
đặng mà Đầu Nhạc phụ khát cầu binh mã.

Thời, chừ cứu binh như cứu hoả

Ngày sau con có xuất trận mà áp chiến, thời

Câu cầm tặc tặc cầm vương⁽³⁷⁾

sao sao con cũng phải tính cho mau, đặng mà

Thống hùng binh trực vãng biên cương⁽³⁸⁾,

Hội huynh đệ giải khai phụ nạn⁽³⁹⁾.

Nhị công tử:

Dạ dạ Phủ thủ cung thừa giáo mạng⁽⁴⁰⁾

Khuynh thân lãnh ký kim ngôn⁽⁴¹⁾.

Vậy thời Lạy mẹ già nương chốn am môn

Cho con trẻ sang miền khách địa.

Vãn:

Cho con trẻ sang miền khách địa.
Mẹ ôi! Đau dạ này cảm nghĩa sinh thân.

Phu nhơn:

Con ôi! Điệp điệp sầu thành nan phá⁽⁴²⁾,
Điêu diêu biệt lộ hà cùng⁽⁴³⁾.

Nay hai con có đi, vậy nghe mẹ dặn
Báo quân ân *cho* toàn thủy toàn chung,
còn Cứu quốc nạn *phải* tận tâm tận lực.

Vãn:

Cứu quốc nạn *phải* tận tâm tận lực
Tuy là vua có chẳng nghĩ nữa thời thôi,
(5a) *chớ như mình là*
Đạo nhân thần dục nhứt bổ thiên⁽⁴⁴⁾.

Nhị công tử:

Mẹ ôi! Kim ấu tử tá binh ư khốn ngoại
Lưu mẫu thân ký tích ư am trung.
mẹ ôi! nay con mà đi đây, ví chẳng khác như
Thủy đông lưu nan vọng tương phùng⁽⁴⁵⁾
còn Nhứt tây trực hà thời tái hội.

Vãn:

Nhứt tây trực hà thời tái hội.
Cảm mẫu từ khó nổi dời chơn

Phu nhơn:

Chương Kỳ, ta nhờ có mẹ mầy thế tử cho ta.
Nay ta tính mầy cũng như con ruột ta vậy.
Vả, thằng La Xán nó ra Tam quan ải, đường đi viễn vọng lắm,
thôi thời mầy theo cùng nó có bầu có bạn với nhau.
Miền khách địa con tua dời gót

Chốn tĩnh phòng mẹ kíp lui chơn.
Các con ôi, như mẹ là

Quặn chín chùi ruột thắt đòi cơn
Nhìn ba trẻ lòng đau khoăn khoái.

Vãn:

Nhìn ba trẻ lòng đau khoăn khoái.
Lấp mạch sầu trở lại Vân am.

Nhị công tử vãn:

Bớ mẹ, bớ mẹ, mẹ ôi!

Rẽ đôi nơi kêu trời khôn thấu *mẹ ôi! mẹ ôi.*
Thương mẹ già đùm đậu am mây.

La Xán:

Hiền đệ ôi!

Kim từ mẫu Vân am ký ngụ⁽⁴⁶⁾,
chừ thời Ngã đệ huynh biệt lộ đầu thân⁽⁴⁷⁾.

Trời đất ôi! vậy chớ khi nào

Tụ tích linh, anh ngã, em nưng
mà đến nay

Phân hồng nhận, kẻ nam người bắc.

(5b) Vãn:

Phân hồng nhận, kẻ nam người bắc.
Cơ hội này ruột cắt gan chia.

La Côn:

Anh ôi! cấp thọ cô chu phiếm phiếm⁽⁴⁸⁾.

Trình vân lưu thủy san san⁽⁴⁹⁾.

Trời đất ôi! có phải là

Nhân sinh họa phước cánh vô đoan⁽⁵⁰⁾

Thiên đạo doanh hư ưng hữu số⁽⁵¹⁾.

Văn:

Thiên đạo doanh hư ưng hữu số.
Cõi phàm trần thảm khổ xiết bao.

Chương Kỳ:

Nhị ca ôi! Lạc mạc lạc hề tân tương tri⁽⁵²⁾.
Oán mạc oán hề, sanh biệt ly⁽⁵³⁾.
Tu du hề đối diện,
Khoảnh khắc hề phân kỳ.

có phải là Thiên dã mạc mạc, trí như trí⁽⁵⁴⁾,
còn Mạng dã mạc mạc, vi nhi vi⁽⁵⁵⁾.

Văn:

Mạc chi vi nan kỳ tái hội,
Trời đất ôi! ai mà khiến cho kẻ đi nam, người đi bắc làm vậy
Cõi nhân hoàn dòi đổi biển dâu.

Ba người, văn:

Nghĩa đệ huynh dứt tình hai ngã
Ngơ đoạn sầu vội vã lên yên.

Trương Ngốc:

Ngày ra vườn tưới kiếng,
Tối về giữ dinh môn.
Mặc dầu ai dạy khôn khôn
Miễn cho mỡ no no ấm ấm.

*Vả chẳng, tôi ở cùng ông Trình thiên tuế đây, ông phong cho
tôi làm chức quản gia, ông tính tôi cũng như con ruột ông vậy,
cho nên tôi mới*

Xuất nhập bất cấm,
(6a) Thượng hạ hữu điều.

Nói cho phải

Trên chủ gia có dạ thương yêu
thời Dưới nô bộc nhiều thẳng ghen ghét.
Hồi nãy đến giờ tôi chưa xưng danh, để tôi xưng ra cho cô bác
người ta biết

Ông thuở trước vốn là Trương Thiệt
Cha ngày sau mỹ hiệu Trương Ngụ.
Sanh tôi ra cho học chữ nhu
Học không thuộc mới đặt tên Trương Ngốc.

Ngốc như ai, chớ ngốc như tôi là ít có.

Tuy vụng về việc học,
Song giỏi giẩn việc hành.

*Hành giả là vi dã, chầu xưa ông tôi làm cái nhà lẫm, thời nhờ
một tay tôi chớ ai.*

Tài khiêng cây ai chẳng kiêng danh,
còn Sức bửa củi người đều nghe tiếng.

La Côn:

Vạn lý diêu diêu hành lộ viễn⁽⁵⁶⁾
Thốn tâm yếu yếu khứ tình nan⁽⁵⁷⁾.
Đường chông gai giục ngựa băng ngàn
bây giờ Đêm tăm tối *phải* tìm nơi đùm đậu.
Uý kìa Lâu thượng sơ canh chuyển lậu
Đồ trung tứ hướng đà vô nhân.
Vội xa xem kia chẳng doanh môn

*Chẳng biết cái nhà ông chi chi đây, thế mà tử tế dữ a
chi cho bằng Kíp vào đó xin cầu tá ngụ a.*

Lại nói:

Bớ ai ở trong nhà, ra cho tôi hỏi thăm một chút nào.

Ngốc:

Người đâu lạ mặt,
Tăm tối tới đây.
Trước sau chưa hãn dạ này
Gốc tích nói cho ta rõ.

(6b) *Vậy chớ nhà người tên họ chi, quê quán chỗ nào, tới đây có việc chi hở.*

La Côn:

Chú ôi! Như tôi là

Trương Côn là tên họ,
Quê quán tại Tràng an.
Nay đi đây vốn thiệt lỗ đàng
Tới bữa viện xin cho tá túc.

Ngốc:

Không dặng mượn miếc gì, ban ngày đã, chớ ban đêm, ai đong cho dặng

La Côn:

Không phải mà, tôi xin tá túc, nghĩa là ngủ đậu một đêm đó.

Ngốc:

Ờ, té ra tá túc là ngủ đậu. Vậy chớ tôi nói đi mượn lúa, vậy để tôi bầm ông tôi đã.

Lại nói:

Dạ Có một người tới trước dinh môn
Đêm tăm tối xin cầu tá ngụ.

Trình Phụng:

Nào Khán kiến my thanh mục tú⁽⁵⁸⁾

Trùng chiêm mã tráng nhân cường⁽⁵⁹⁾,
Ai đi Hình dung lẫm lẫm oai phong
Nghị biểu đường đường cử chỉ.
Tốt dữ a, gã kia, vậy chớ người là con ai, ở đâu mà đi đây?

La Côn:

Dám bắm ông, như tôi là
Vốn tại Tràng an nhân thị,
Dân gia tiểu tử là Trương Côn.

Trình Phụng:

Gã kia, người nói người là ở Tràng an, vậy chớ người có biết
La Tăng Ngươn soái vợ con người thế nào chẳng?

La Côn:

Dám bắm ông, tôi tuy người ở Tràng an, nhưng mà xa lắm, cho
nên tôi không biết.

Trình Phụng:

Ngốc, thôi người ta là người viễn phương, đi lỡ đường đến đây
mà xin ngủ đậu, vậy thời mầy trải chiếu giăng mừng cho người
ta ngủ, để ông vào ông nghỉ.

La Côn:

Chú ôi! Vậy chẳng biết, ông ở nhà đây có bà con cùng La ngươn
soái, mà ông hỏi thăm ân cần dữ vậy chú?

Ngốc:

Trò em ôi! số là, ông ở nhà đây, là Trình Phụng Lỗ quốc công,
anh em bạn đồng liêu với La ngươn soái, dón kỳ xưa ông tôi
có nghe La Ngươn soái phụng chỉ ra dẹp giặc Phiên, chẳng dè
Phiên binh đông lắm, nó vây người tại Biên thành, nội

(7a) *vô lương thảo, ngoại vô cứu binh, người mới sai kẻ đem*
biểu tấu hồi trào, xin binh cứu viện, không dè bị cái thằng Thẩm

Khiêm, nó giấu cái tờ biểu đi. Nó mới vào tâu cùng linh Thánh hoàng rằng La Tăng binh bại đã đầu Phiên rồi. Thánh hoàng mới giận La Tăng, vi thần bất trung⁽⁶⁰⁾, bèn sai hổ vệ bắt vợ con người; ra Tam pháp ti đề hạ sát.

*Chẳng dè có ai thông tin tức không biết
cho mẹ con hấn hay đặng trốn mất rồi.*

Ông tôi mới hay đặng tin tức ấy, mới sai công tử là Trình Bội, vào Tràng an thám thính hơn hai ba tháng nay mà không thấy về, cho nên, ông tôi mới

Tâm tiểu tiểu, uẩn vu quần tiểu⁽⁶¹⁾

Cấu mẫn ký đa

Thọ vũ bất thiếu.

La Côn:

Cha chả, chú này thuộc sách Kinh Thi dữ bây.

Ngốc:

Trò em tưởng là chơi, thấy qua làm vậy, tưởng đâu qua dốt.

Như qua là

Thi tú tài đậu đã ba khoa

Ghét đời loạn mới lui về ở đợ đây

La Côn:

Ồi chao! *Ghét đời loạn mới lui về ở đợ đây*

Lầm lằm hàn phong suy triệt cốt⁽⁶²⁾,

Huân huân nhiệt khí thượng công tâm⁽⁶³⁾.

Tu du bệnh thể hôn trầm⁽⁶⁴⁾.

Sảng sốt đà bất tri nhân sự⁽⁶⁵⁾ rồi.

Ngốc:

Cái mới lạ cho chớ, ai đi

Mới chỏi hỏi đương ngồi nói chuyện

Cơn có chi vội xử bà từ.

Bây giờ tôi biết liệu làm sao đây, thiệt là tức tối lắm, bấy lâu nay người ta nói chữ không làm sao. Bây giờ tôi nói chữ lại mắc hơn mạng. Chi nữa!

Vào trướng nội thừa qua
Cho lão gia liệu định.

Lại nói:

Dạ Vô đoan nhạ hoạ⁽⁶⁶⁾,
Bất cập phê tề⁽⁶⁷⁾.
Bĩ Trương Côn cấp bịnh hôn mê,

(7b) Ngoạ sàng thương⁽⁶⁸⁾ đã bất tri nhân sự rồi.

Trình Phượng:

Ngốc, vậy chớ mầy có cho nó ăn món chi hay không?

Ngốc:

Dạ, bẩm ông, tôi nói chữ với nó rồi sao nó chết tốt, chớ không cho ăn món chi hết thấy.

Trình Phượng:

Nếu vậy Khán lai tiểu tử
Hình tích khả nghi
Hốt nhiên bịnh phát thùy nguy

Ngốc, mầy mở cái gói đồ nó ra, cho tao coi thử.

Nang nội nó đái tùy hà vật⁽⁶⁹⁾?

Ngốc:

Dạ, bẩm ông, trong này có một gói bạc và quần áo. Ủa, nay lại có một cây gương, ngoài vỏ có khắc chữ chi chi in chữ An Nam.

Trình Phượng:

Nào, đưa cho ông coi thử nào, thời

Mắt xem qua bửu kiếm,

Chữ đề Việt quốc công.
Ấy vậy mà Để lão phu đem đợi ngày trông.
Cái thằng này, nó
quả hiền diệt La gia công tử đây mà.

Ngốc:

Nói vậy, Việt quốc công sao ông?
Vậy chớ tôi nói: Khởi cố công.

Trình Phượng:

Ngốc, mày đem cái đồ này vào trong, giao cho cô mày, bảo giữ
cho cẩn thận, để ông coi thử.

Lại nói:

Thử chúng bất tu quá lự⁽⁷⁰⁾,
Ấy là Đồ trung nó cảm mạo phong hàn.
Ngốc Khả tốc dụng khương thang⁽⁷¹⁾
Thủ tương lai cứu cấp đây
Dạ bẩm ông, nói vậy thời nó trúng phong hàn, vậy chớ, tôi nói
nó trúng Kinh Thi chớ.

La Côn:

Hảo a! Dỗng xuất châu thân hãn thấp⁽⁷²⁾.
Quả nhiên bệnh giảm tam phân.
Dạ dạ Đa môn cứu tử chi ân⁽⁷³⁾,
Toàn lại hồi sinh chi đức⁽⁷⁴⁾.

Trình Phượng:

Bớ thư sinh ôi!
Tuy cấp chúng nhứt thời tạm tức⁽⁷⁵⁾,
Khủng thư sinh quý thể vị an⁽⁷⁶⁾.

(8a) Ngốc, mày vô dọn trong chỗ thư phòng cho sạch sẽ, vậy thời
Thỉnh vào trong điều vị thuốc thang

Ngõ đặng dưỡng ít ngày *cho* thiệt mạnh.

Lại nói:

Ngốc, mầy vô mòi cô mầy ra cho ông bảo đây.

Trình Ngọc Mai:

Dạ Trình Ngọc Mai phụng mạng ứng hầu
Chúc thân phụ qui linh hạc toán⁽⁷⁷⁾.

Trình Phượng:

Con, số là

Ấu nhi chưa hãn

Lời lão phân tường.

Vì phụ thân kim nhựt hạ nam trang

Nhân là Hữu cấp sự bất năng trì hoãn⁽⁷⁸⁾.

Thời con ở nhà xem xét cho trẻ gia đình, thời việc ấy cũng là thường sự, chẳng nói làm chi. Duy có một việc, cha dặn cho con

Ấu nữ khá tua cẩn thận

Tiểu tâm vật lậu hành tàng⁽⁷⁹⁾.

bởi vì Hữu nhất nhơn ngoại bịnh tại sàng,

người ấy là Thị trào nội La gia công tử.

Như cha mà ở nhà thời chẳng nói làm chi, chớ nay mà cha đi rồi, thời

Ngô thử khứ tặc vi thâm lục⁽⁸⁰⁾.

Khủng nhứt triều tẩu lậu phong thanh⁽⁸¹⁾.

Thời Tất nhiên phạm tội trào đình

là Bất miễn toàn gia tru lục⁽⁸²⁾

chớ chẳng chơi, bởi vì nó là người phạm tội.

Người ta đương hoạ ảnh đồ hình mà bắt nó, mà mình lại chấp chứa nó trong nhà, e lậu tiếng ra thời nịnh nó tâu vào, linh trào đình bắt tội. Chi cho bằng để nó ở đây, đặng nó dưỡng bịnh ít

*ngày mà đợi cha về, cha bày mưu hoạch kế cho nó thoát khỏi
cái nạn này, kéo để nó đi ra người ta bắt đặng. Triều đình (mất
một hàng)*

Cha đã tường trong đục,
Con đặng tỏ căn nguyên.

(8b) *Vậy thời* Bã ấu nhi lui chốn trướng tiền,
Đặng thân phụ qua miền Nam quận.

Ngọc Mai:

*Nếu vậy, người bệnh này là La công tử đây mà. Hèn chi mà đêm
hôm qua, mà tôi*

rằng Chiêm bao thấy thần nhân ứng triệu⁽⁸³⁾
Hữu La gia công tử đào tai⁽⁸⁴⁾,

là Thử nhân kim nhựt đáo lai
Dữ ngã tiền duyên hữu định.

*Tuy vậy, mà tôi chưa biết người ta làm sao, vả chẳng cái việc vợ
chồng là việc trăm năm.*

Tùng phụ mẫu chi mệnh⁽⁸⁵⁾

Hữu môi chước chi ngôn⁽⁸⁶⁾.

Chớ chẳng phải là

Tang gian bộc thượng chi tư ôn⁽⁸⁷⁾,
sao cũng phải đợi

Quân tử hà châu chi trọng sinh⁽⁸⁸⁾

*mới đặng cho, nay tôi biết người đau căn bệnh thể nào, chi cho
bằng tôi đòi thẳng Ngốc vào tôi hỏi cho rõ.*

Thể nữ Thể nữ thừa ngô mạng

Đòi Trương Ngốc ứng hầu. đây

Lại nói:

Ngốc, vậy chớ cái người ngủ đậu đó chứng bệnh thể nào, a Ngốc.

Ngốc:

Dạ, bẩm cô, hể cô bắt vấn thời tôi tắc bất ngôn, chớ như nay mà cô đã hỏi tới thời tôi phải tòng thiệt cáo chi, nhược hữu bán cú phi ngôn tắc tự tổn bình sanh chi đức⁽⁸⁹⁾.

Ngọc Mai:

Cái thẳng nhiều chuyện thời thôi, tao hỏi căn bệnh thể nào, thời này nói phứt cho tao nghe.

Ngốc:

Dạ, bẩm cô, thiệt người đó đêm hôm qua tưởng là tử hĩ đi cô. Nói cho phải, nhờ có Thánh tổ, tôi hốt một thang thuốc, rồi nó trúng bệnh nhi diệu.

Ngọc Mai:

Ngốc, vậy chớ người ấy hình dung diện mạo thể nào a Ngốc.

Ngốc:

Dạ, bẩm cô, như người ấy là

Hình dung như Tống Ngọc,
Diện mạo giống Phan An.
Thiệt chẳng kém Đinh San,
Nhắm lại hơn Trương Ngốc đó cô.

Ngọc Mai:

Ngốc, vậy thời ngươi phải hầu hạ theo người hoặc người muốn ăn uống món chi thời này phải biện dụng cho đủ mà nuôi người cho mạnh (mất 1 hàng) thời tao sẽ thưởng này

(9a) Ngốc:

Dạ, bẩm cô

Phạm vi đệ tử
Đương phục kỳ lao.
Hà tất ngôn thưởng⁽⁸⁹⁾.

Ngọc Mai:

Cái thằng chết dầm, sao mày dám nói chữ với tao rứa.

Ngốc:

Dạ bẩm cô

Tại gia vi nô bộc,

Xuất ngoại vi công khanh⁽⁹⁰⁾.

Tuy tôi ở đợ với cô thời mặc lòng, chớ tôi ra ngoài, thiên hạ cũng kính trọng là người cách vật⁽⁹¹⁾, nên tôi phải tập nói chữ cho quen miệng, phòng khi họ mời đi ăn đám giỗ mà nói chuyện với người ta.

Ngọc Mai:

Ngốc, thôi mày nuôi người cho kỹ, rồi người mạnh sẽ hay, để cô vào cô nghĩ.

Ngốc:

Trong thế cô này đà ưng ý rồi.

Cô này e lấp lửng

Ắt chẳng khỏi dòng la

nói chơi vậy chớ

Mình tôi tở trong nhà

Người biểu đâu hay đó.

Ngọc Mai:

Thi phú thường ngày tập luyện,

Binh thư mấy bộ lâu thông.

Chốn bảo song⁽⁹¹⁾ còn chuộng mặt cỡi rồng

Nhà kim ốc⁽⁹²⁾ hỡi đợ người bắn sẻ.

Nay thần nhân người mách bảo rằng La công tử có duyên nợ cùng tôi. Vả chẳng ngày nay mà người thất lạc đến đây lại thọ bệnh làm vầy. Phần tôi là con gái, hướng chi nam nữ thọ thọ bất

*thân, nghe người đau thời cũng nóng nảy đó chút, nhưng mà
tôi biết liệu làm sao đây.*

Muốn đến đó thăm coi thời chẳng lẽ,
Chạnh lòng này nóng nảy thiệt không yên.
Ngày nhẩn đêm tấn thoái lưỡng nan⁽⁹³⁾

hay là ông Trời còn để dành ngày sau, đừng mà

Đây cùng đó Sấm Thương có tái hội. *chẳng?*

Lại nói:

*Thế nữ, nay ông đi khỏi rồi, một mình cô ở nhà, thôi thời
lấy cây nguyệt cầm ra, cho cô đàn vài chập chơi*

Đàn:

Kỳ nhứt cuộc hề, cầm nhứt trương⁽⁹⁴⁾

tịch tịch tang tang...

(9b) Tửu nhứt hồ hề, thi nhứt chương⁽⁹⁵⁾

tịch tịch, tang tang, tung

Ngô đồng điệp lạc hề, kim phong phảng phất,⁽⁹⁶⁾

Phượng hoàng vị ngộ hề, âm vũ thê lương.⁽⁹⁷⁾

Phượng hoàng vị ngộ hề, âm vũ thê lương

La Côn tại lâu hạ, oa thính....

La Côn:

Lâu thượng du dương cầm vận,

Nhĩ biên phảng phất phong thanh.

chẳng hay là ai đàn mà hay cha chả

Âm trung tối hữu đa tình,⁽⁹⁸⁾

Huyền vận tất nhiên ngụ ý.⁽⁹⁹⁾

La Côn hiện bạch hổ...

Ngọc Mai:

Ủa này Sá dị chân sá dị

Hi kỳ quả hi kỳ
Thời Ngã viên trung tứ diện tường vi.⁽¹⁰⁰⁾
Ấy mần răng mà

Hữu bạch hổ đáo vu lâu hạ.⁽¹⁰¹⁾
Thế nữ, tương cung mã đây cho cô, chi nữa
Trương cung lai cấp xạ,⁽¹⁰²⁾
Bất thứ nễ độc trùng.

La Côn:

Tên đầu bay trước mặt,
Liên bắt đặng trong tay.
Vậy chớ Mũi tên này vốn thiệt của ai,
Có cừ oán chi nên bắn mỗ.
Chẳng hay ai bắn tôi đây

Ngọc Mai:

Thời Khi nãy rõ ràng bạch hổ
Bây giờ vốn thiệt người ta.
Vậy chớ chẳng hay ai đó?

La Côn:

Dạ, thưa người, tôi là Trương Côn.

Ngọc Mai:

Nếu vậy Quả nhiên công tử La gia,
hèn chi Tiếp tiễn chân vi thần tốc, hảo a

La Côn:

Dạ thưa người, tôi là họ Trương, nào có phải họ La ở mô.

Ngọc Mai:

Thưa công tử, đừng có giấu tôi, vậy thì

(10a) Xin công tử kíp dời gót ngọc
Chốn thư phòng an dưỡng mình vàng.

Chẳng nên bộc lộ phong sương
E nổi triêm nhu quý thể.

*Tôi xin công tử trở về chốn thư phòng mà an nghỉ
Kẻ bệnh đau mới khá, mà nhiễm phong sương không nên.*

La Côn:

Nếu vậy, người này thiệt là đa tình. Dạ

Thanh sơn bất hủ
Lục thủy trường tồn.
Đa môn kim thạch chi ngôn,
Thâm cảm tài bồi chi đức.⁽¹⁰³⁾

Dạ, thưa tiểu thư, tôi vào.

Ngọc Mai:

Hảo a! như công tử nay

Quan tiếp tiến quả nhiên thần tốc,
Tắc thử nhân võ nghệ siêu quần.⁽¹⁰⁴⁾

*Hèn chi, người ta nói rằng, tướng môn xuất tướng đã phải
lắm. Huống chi cha tôi cùng cha người*

Thị Đường trào khai quốc chi nguyên huân⁽¹⁰⁵⁾,
dầu có làm sui với nhau là

Nãi Trình thị bảo song chi quý tế.
như ngày sau mà tôi có gặp cùng người là

Cố kết bách niên kháng lệ⁽¹⁰⁶⁾
thời nhắm lại đó mà coi có phải nó xứng cha chả là xứng.

Dĩ ưng nhứt đại phong lưu,
Đó dầu đáng mặt hảo cầu
thời Đây cũng nên trang yếu điệu thôi.

Kì Tử Phú:

Quê ngụ tại Hoài An
Lão xưng Kì Tử Phú.

Như ta là

Chuyên một nghề đậu hủ,
Cũng đủ đổi làm ăn.
Thương vợ già sớm cách tuổi vàng,

Bây giờ có một mình lão

Cùng con trẻ nấu nướng nhà bạc.

*Nay tôi nhớ lại thuở trước, cha con xuống Tràng an mà kiếm
chỗ làm ăn, ai dè xuống đến nơi đó, không ra gì mà lại gặp cái
việc kỳ cục, thời*

(10b) Mình thất vận lại gặp đồ bạc ác
*bị cái thằng Thẩm Đình Phương là con của Thừa tướng Thẩm
Khiêm*

Nó ý sang giàu đem thói dộc ngang.

ai đi Thấy con già có sắc hồng nhan
nó lại Đem gia tướng đón đường bắt sống.

*Tội nghiệp, tôi từ hồi nhỏ cho đến già, không làm điều chi thất
đức, làm có một nghề đậu hủ mà thôi. Cho nên người ta nói tôi
làm phải thời gặp phải.*

Tôi khi ấy tay chơn bủn rủn
May lại nhờ ba gã cứu tinh
Thấy dộc ngang ai cũng bất bình

họ mới Trừ đảng dữ cha con tôi thoát nạn.

*Thiệt là tôi cảm ơn nhị vị công tử lắm, họ đã cứu tôi, rồi họ lại
lo cho tôi.*

Nếu ở đó e khi hậu hoạn

họ mới Cho bạc tiền tôi trở lại Hoài an.

Họ lại E những khi trắc trở giữa đàng
Bèn nấy gã Hồ Khuê bảo hộ.

Cha, chớ cái ơn ấy biết là bao lớn, thời
Việc ơn nghĩa hỡi còn ghi đó

chừ thời Bề sanh nhai nay phải tính đây.

Âu là Gánh đậu hủ lên vai,
Tới chợ thành buôn bán, a

Loạn:

Diêu vọng thành trung khứ lộ trình,
Sanh nhai độ nhứt lạc ngô tình.
Thiên lý bôn ba lịch bất tận
Cần khôn thế giới nhứt sanh lao lục
Tẩu vô cùng nam bắc tây đông⁽¹⁰⁷⁾.

Lại nói:

Ở này, ai dấn cái tờ chi chi đây, âu là ta

(11a) Bước tới đó xem tường
Đặng rõ chung cơ sự,
đọc yết thị...

Hoàng đế chiếu viết:

Kim hữu La Tăng, phản bạn, binh bại,
đầu Phiên quốc, pháp nan dung

Ưng tru toàn tộc,

Hận tha thê tử đào xuất hoàng thành

Kim hoạ đồ hình, huyền chư trấn thị,

Như hoạch đắc giả, trọng thưởng thiên kim.

Cố ý oa tàng,

Tội cai đồng tội⁽¹⁰⁸⁾.

Lại nói:

Uý úý Chân thoái hối, Chân thoái hối⁽¹⁰⁹⁾

Thị kinh mang, Thị kinh mang⁽¹¹⁰⁾

Nếu vậy Quả La gia sự xuất vô đoan

Ắt đờ Nhị công tử hoạ lai bất trắc⁽¹¹¹⁾ rồi

Trời hồi trời

Ai đi mưa tạt ẻ khôn che mặt

còn Sấm ra chẳng kịp bưng tai.

Chi nữa Cất gánh nợ lên vai,

Kíp trở về toan liệu. *a*

Lại nói:

Bớ Kì Xảo Vân ra cho cha biểu đây, bớ con

Xảo Vân:

Dạ, thưa cha, có việc chi mà cha kinh hoàng mần rứa.

Tử Phú:

Con ôi! Điều đâu quá lạ, Điều đâu quá lạ

Sự rất nên kinh, Sự rất nên kinh.

Nay cha đi bán đậu hủ, cha thấy một cái yết thị rằng

Kim La gia phạm tội trào đình,

Nơi trấn thượng **hiện** tờ tập nã.

Việc ấy chưa tường chân giả

Về đây các việc tỏ bày,

bớ con, bớ con, vậy chớ

Có mưu kế chi hay

Đặng cứu người nghĩa sĩ

Kẻo tội nghiệp lẫm đi con.

Xảo Vân:

Dạ, thưa cha, con có nghe rằng

(11b) Thành nơn chi mỹ
Cứu nơn chi nguy⁽¹¹²⁾.

Ấy là việc phải làm, hướng chi Nhị công tử cùng cha con mình là
Tiền thì ân nghĩa quảng thi⁽¹¹³⁾,
ngày nay người ta mắc nạn làm vậy, là
Kim nhật khởi vô báo đáp⁽¹¹⁴⁾.

Vả chẳng, ngày xưa cha con mình mắc nạn, nhờ người ta cứu.
Nay người ta mắc nạn, mình không lẽ làm thinh, chừ thời

Phụ thân nghi khẩn cấp
Lai báo dữ Hồ công.
Sử tha tốc vãng Sơn đông,
đặng mà Tiếp ứng La gia công tử⁽¹¹⁵⁾.
đi cho mau, bớ con

Tử Phú:

Hảo a! Văn tường thử ngữ
Thậm ứng ngô tình⁽¹¹⁶⁾.
Âu là Đái hành nang lập tức đăng trình
Lai trấn thượng Hồ gia báo tín⁽¹¹⁷⁾ *xong*

Vãn:

Lai trấn thượng Hồ gia báo tín *xong*
Ngõ cùng người liệu định cơ mưu.
Vì ơn, giải nạn phân ưu
Dạ mong kết cỏ, lòng cưu hàm hoàn⁽¹¹⁸⁾, *tới a*
Chốn Hồ gia phút đà lối thấy
Đến anh hùng đặng cạy ra tay.

Hồ Khuê:

Hoài an thành quê ngụ,
Ngô biểu tự Hồ Khuê.

Như ta là

Chí không màng phú quý vinh huê,
Dạ dốc tạc anh hùng nghĩa khí⁽¹¹⁹⁾.

Thời

Trong nhà bạc hiện còn non Dĩ⁽¹²⁰⁾
Dưới suối vàng đã sớm cách cội thung.
Mặc dầu ai vinh diệu chín trùng,
Toại chí mỗ dọc ngang bốn biển.

*Tôi nhớ lại ngày trước, tôi xuống Tràng an tôi kết bạn cùng nhị
La công tử, anh em đồng tâm hiệp ý với nhau. Khi tôi ra về, hai
em tôi có cho tôi ba trăm lượng bạc, đem về mà (làm ăn). Ai đi*

(12a) Xui cho mỗ đem lòng lưu luyến
hai em ôi!

Chạnh vì em mà để dạ tư lường.

*Tuy là tôi về đây mặc lòng, không ngày nào mà tôi quên em tôi.
Trời ơi! ai mà khiến*

Kẻ anh hùng, kẻ ở một phương,
còn Tình bằng hữu, tình chia hai ngã.
đi mà thôi

Lại nói:

Ớ này, lão trượng, vậy chớ

Cớ chi vội vã
mà Không rõ sự tình.
Khá nói lại phân minh,
Đặng ta tường căn để. *thử nào*

Tử Phú:

Dạ dạ Sự xảy đâu kỳ dị,
Hoạ bay tới thành linh.
Kim La gia phạm tội trào đình,

Nơi trấn thượng hiện tờ tập nã⁽¹²¹⁾.

Hồ Khuê:

Vậy chớ mắt lão thấy hay là lỗi tai lão nghe vậy lão trượng?

Tử Phú:

*Dạ dạ Thiệt tôi mắt thấy
Nào phải tai nghe.
Tới Tướng quân các việc tỏ bày,
Khá toan liệu ra tay cứu giúp.*

Hồ Khuê:

*Văn nhứt thời sửng sốt
Loạn cửu khiếu hôn mê⁽¹²²⁾.*

*Cái này là tại thẳng Thẩm Khiêm chớ ai. Nó oán anh em ta,
đánh con nó mà cứu người ngày nọ, cho nên nó làm ra có sự
này. Tao nói thiệt*

*Thiên sinh hữu ngã Hồ Khuê,
là Thế thượng khởi dung Thẩm tặc.⁽¹²³⁾*

*Trời đất ôi! Chẳng biết hai em tôi nó trốn khỏi rồi mà ở nơi
đâu. Thời*

*La nhị đệ kim triều thất lạc,
Sử ngu huynh chung nhứt bất an⁽¹²⁴⁾. thôi*

Thời lão trượng đứng chờ tôi một chút. Chi nữa

*Nhập phòng trung bá biệt từ huyên,
đặng mà Vọng trấn thượng truy tầm Nhị đệ⁽¹²⁵⁾.*

Lại nói:

(12b) *Tôi vào tôi thừa cùng mẹ tôi, rồi mẹ tôi nghe nói cũng
nóng nảy lắm, hối tôi đi cho mau.*

Tử Phú:

Bây giờ Tướng quân tính đi tìm tại xứ nào?

Hồ Khuê:

*Tôi tính tôi lên Kê Trảo sơn, tôi nói cùng chư huynh đệ hay,
đặng sai đi một người một ngựa mới đặng cho. Vậy thời*

Kì lão trượng lui về gia nội,
Để cho ta thắng tới lộ tiền.
Dầu mặc tình hải dốc thiên biên⁽¹²⁶⁾

Miễn là Tìm cho đặng La gia hiền đệ.

Vân:

Tìm cho đặng La gia hiền đệ.
Lướt ngàn trùng há nệ công lao.

Tử Phú:

Tướng quân ôi! Như có sự mần rứa

Tình quan hoạ phước
Sự thuộc nhiên mi⁽¹²⁷⁾.

Nay Tướng quân có đi, thời

Chỉ hướng thiên nhai, tầm hải giác

Còn tôi mà ở nhà đây

Vọng cầu tảo khứ, tảo hồi qui

Vân:

Tảo hồi quy thời di sự chuyển,

Vậy thời Tướng quân tới

Lòng dạn lòng mạc hiển hồ vi.

Hồ Khuê:

Lão trượng đà lui chốn sài phi,
Ấu ta kíp trông chừng mạch lộ. a

Loạn:

Vạn hải thiên sơn biển xứ tầm,
Nhứt triều kiến diện thủy an tâm.

Yếu yếu(**Cảnh cảnh**) đan tâm, quyết cứu ngã La
gia hiền đệ,
Lãng lãng hạo khí, thệ sát tha Thẩm tặc gian
thần⁽¹²⁸⁾.

Kính chúc Thánh hoàng an cứu đỉnh,
Thái bình Thiên tử, thái bình dân.

HẾT HỒI 1

14-1-2023

HỒI 2

(13a) Xa thư nhứt thống

Nhựt nguyệt trùng huy.

Thanh thanh xuân tuệ lưỡng kỳ,

Lạc lạc dân ca ngũ khổ⁽¹⁾.

Quyền Đô sát trung phò Đường tộ,

Trấn Hoài an lão Bách Văn Liên.

Chí lăm dục nhựt bổ thiên

Dạ dốc phan long phụ phượng⁽²⁾,

Lại nói:

Như ta

Đeo ấn đỏ võ an muôn chúng,

Tạc lòng son giữ vẹn ba giềng.

Quyết ra tay chống ngả phò nghiêng,

Nguyễn hết dạ thờ vua giúp nước.

Như lão, chừ chừ

Giận mấy kẻ ý cường lãng nhược⁽³⁾,

Thương thay người thọ khuất hàm oan⁽⁴⁾.

Ai đi

Tôi trung thần trái cật phơi gan

còn

Bầy gian nịnh nó ghen hiền ghét ngỗ.

*La Ngươn soái ôi! vả chằng anh bị vây chốn biên thành từ ấy
nhẫn nay, có phải là*

Người lạc phách rừng cây nội cỏ.

Chịu nắng sương góc núi đầu non.

còn thẳng Thẩm Khiêm, nó đã

Hưởng vinh hoa gác tía lầu son,

nó lại

Toan mưu độc, miệng lãng lưỡi mối.

Tuy rửa mà trách lệnh Bệ hạ nghe chi lời nó, mà giết vợ con anh. Có phải là

Tội thê tử, tội không đáng tội.
còn anh là tôi công thần, dầu mà có bề nào đi nữa
Tình thủy chung, tình nữ phụ tình.
nay lão E một mai nó tiếm loạn trào đình
Ắt không kẻ phò an xã tắc. *rời*

Quân báo:

Dạ Hữu Khâm sứ đáo lai dinh hạc
(13b) Lệnh bộ thần phi báo trưởng loan⁽⁵⁾.

Văn Liên:

Quân Thiết án hương đăng chúc huy hoàng,
Cụ trào phục, tiền lai tiếp chỉ⁽⁶⁾.

Lại nói:

Dạ thưa Triều nội vãng lai thiên lý
Xin mời Thành trung liêu kính nhứt bồi⁽⁷⁾.
Mời Vương sứ tạm ngồi,
Cùng lão phu đàm đạo.

Thưa Vương sứ

Thánh thượng hữu hà chiếu triệu,
mà Khâm sai bạt thiệp quan san.
Lão phu chưa hãn lời vàng
xin Vương sứ phân tường chiếu ngọc.

Vương sứ:

Ngô phụng Thánh hoàng hạ sắc
Triệu công di trấn Tây thành.
Nghị lập tức đăng trình
Hạ tam triều phó nhậm⁽⁹⁾.

Thời Ti chúc triều trung tấu bẫm,
Minh công trấn thượng thừa hành⁽¹⁰⁾. *xong*
Lịnh truyền dữ vệ binh,
Vọng Tràng an phản bộ⁽¹¹⁾.

Văn Liên:

*Khổ cho tôi cha chả là khổ. Mấy lâu nay lão trấn Hoài an đã rồi, bây giờ, chỉ lại sai lão ra trấn Thiểm tây, không biết cái là tại Thánh hoàng hay là tại thằng Thẩm Khiêm. Tuy rứa mà sách có nói rằng: quân mạng triệu **bất** sĩ giá nhi hành, đi thời đi thê, quân vào mời bà cùng cô ra cho ông bảo đây.*

Lại nói:

Phu nơn cùng con ngời

Lời ta xin thổ lộ
Cho đó tỏ căn nguyên.

bởi vì lão ngày trước

Cùng La gia định chữ nơn duyên,
đặng mà Cho hai trẻ hiệp dây cầm sắt.
Ai ngờ là Hoạ lai bất trắc
Sự xuất vô đoan⁽¹²⁾.

(14a) Bị Thẩm Khiêm nó mê hoặc Thánh hoàng
nó tau rằng La Nguơn soái quy hàng Phiên khấu.
cơn rứa chừ Thánh hoàng chuẩn tấu,
Tội cập thê noa.

Bởi vậy cho nên

Hạ điển hình tru lục toàn gia⁽¹³⁾.

Bây giờ nhị công tử nó mới

Lậu tin tức tha phương đào nạn⁽¹⁴⁾.

Như thằng Thẩm Khiêm, chừ chừ

Đã mống dạ phá sào kích noãn⁽¹⁵⁾,

Nào nghĩ câu ái ốc cập ô⁽¹⁶⁾.

*Ngày nay lão lại viễn trấn Thiểm tây rồi. Như ở nhà mà có
thằng La Côn hiền tế nó tới đây thời phu nhơn biểu cho nó*

Chốn Thiểm tây kíp dỏi lộ đồ, đặng lão đưa nó ra

Miền thành Bắc lánh vòng tai nạn.

Hầu phu nhơn:

Nghe lời ông phân hãn,

Chạnh lòng thiếp thêm buồn.

Phu quân ôi! nay mà phu quân đi rồi, còn thiếp ở nhà, có phải

Đoạn chinh bào thiên các nhứt phương⁽¹⁷⁾

còn

Thôi chiến mã trường phân cử khúc⁽¹⁸⁾.

Vãn:

Thôi chiến mã trường phân cử khúc.

Chữ ân tình giây phút chia phôi.

Bách Ngọc Sương:

Cha ôi! Nhìn thân phụ ruột đau đòi đoạn,

Nghĩ gia tình lệ nhỏ tuôn rơi.

Cha ôi! Ngày nay mà

Nỗi phân ly mặt biển chun trời,

Thêm cảm tưởng cội cây nguồn nước.

đi cha, cha ôi!

Vãn:

Thêm cảm tưởng cội cây nguồn nước.

Cõi phàm trần nhiều bước gian nan.

Vãn Liên:

Con ôi! Sĩ đồ yển kiến,

Vương thất lãng di⁽¹⁹⁾.

Như cha là Gặp nước nhà đương lúc điêu nguy,
(14b) Niềm tôi chúa dễ đâu khuất lấp.

Văn:

Khuất lấp bao đành tắc dạ,
con ôi! gánh cương thường nặng cả hai vai.

Phu nhơn:

Phu quân ôi!

Kim phu tướng đơn hành thiên lý
Lưu thiếp thân độc túc cô phòng⁽²⁰⁾.
Vả chẳng Bền thương lang khi đục khi trong,
Người tiết hạnh một lòng một dạ.

Văn:

Người tiết hạnh một lòng một dạ.
Thôi thời phu quân tới, để cho thiếp
Chốn tĩnh phòng vội vã lui chân.

Văn Liên:

Ngọc Sương, con ôi! nay cha phụng chỉ ra trấn Tây thành, con ở nhà, thôi thời cô quạnh lắm. Mẹ thời mẹ ghê, con phải giữ gìn tánh nết mà ở đời, để cho cha trấn một hai năm rồi cha sẽ về, cha tính cho con.

Miền quan ải cha già thượng lộ,
Chốn hồng lâu con trẻ an tâm.
Con ôi! Đạo luân thường phụ tử tình thâm,
nay mà cha ra cha phò vua, là
Đường hoạn lộ, quân thần nghĩa trọng.

Văn:

Đường hoạn lộ, quân thần nghĩa trọng.
Biệt lý này phối động lòng cha.

Ngọc Sương:

Cha ôi! Hạo hạo bạch câu không cốc
Miên man hoàng diệu khâu ngưng⁽²¹⁾.

Cha ôi! nay mà cha đi rồi, thời con
Trắc hổ sơn chiêm vọng vô cùng,
Phần thời con không mẹ, có phải là
Đặng Dĩ lĩnh ta hà cập hĩ⁽²³⁾.

Vãn:

Đặng Dĩ lĩnh ta hà cập hĩ.
Đau lòng này há dễ nguôi ngoai.

Vãn Liên:

Thẩm Khiêm nó muốn tiếm loạn rồi, số là
Quốc gia đòi bại,
Xã tắc khuynh nguy.
Vương sự phỉ cổ,
Ngã tâm thương bi⁽²⁴⁾.

Con ôi! Chừ thời cha

(15a) Dứt lòng sầu, tạm bước lưu ly,
đặng mà Ra công khó đền ơn thuỷ thổ.

Vãn:

Thuỷ thổ lo đền ơn chúa
Vậy thời con ở lại, để cho cha
Cõi tây thành giục ngựa phăng phăng.

Ngọc Sương:

Cha ôi! Trung thần bài quốc nạn
Hiếu tử báo thân ân⁽²⁵⁾. *cha ôi!*

nay con

Vâng lời cha ký chú ân cần

Cúi đầu trẻ trường đình tiễn biệt.

Vãn:

Tiến biệt già từ bốn lạy,

Cha ôi là cha ôi!

Lau giọt sầu trở lại phòng loan.

Vãn Liên:

Ái nữ đà lui chốn hậu đường,

quân chúng Truyền quân chúng trông chừng tiền lộ.

Vãn:

Truyền quân chúng trông chừng tiền lộ.

Tạc lòng vàng bảo hộ Đường bang.

Chí lăm tiến nịnh trừ gian⁽²⁶⁾,

Đền ơn chúa thánh, trái gan tôi hiền *tới a*

Bóng tùng thu vó câu thấp thoáng,

Chốn Tây thành xem hãn là đây.

Hầu Đăng:

Hoài An thành công tử

Ngô biểu tự Hầu Đăng.

Trẻ bây, như cậu là

Dạ chẳng muốn nghề văn

Chí không màng *nga nga* việc võ.

Thời Tay cầm viết nhắm chừng *mà* quẹt lọ,

còn Miệng bình thơ đủ phép ngâm nga.

Giữa gió xuân cậu dạo khắp tìm hoa,

còn Trong dòng ngự *cậu* cũng chờ khi *ngà ngà* thả lá.

Vả chẳng, cô tôi mà đặng lấy dượng tôi đã mấy năm nay mà không có con,

(15b) *còn dượng tôi có một đứa con riêng là Bách Ngọc Sương.*

Thời nàng ấy Đức hạnh vuông tròn thảy cả

Dung nhan đẹp đẽ *ngà ngà* mười phần.

Kết nghĩa Châu Trần,

thời Gia tài ấy ắt về tay mõ.

nay dượng tôi đi khỏi rồi, nào tôi có sợ ai ở mô chi nữa

Dò ý nàng coi thử dường bao

Hương nực nồng *thời* bướm nọ xông vào.

(5 hàng, mất chữ khúc dưới)

mất khúc mức

bọm ló mùi dê

(16a) Lại nói:

Ừa này biểu huynh, chẳng hay đêm tăm tối biểu huynh vào đây có chuyện chi?

Hầu Đẳng:

Thoảng nghe qua lời nọ,

Thêm cảm động *ngà ngà* lòng đây.

Vả chẳng cái họ La này là

Phò Đường trào từ ấy hẳn nay

Hưởng nhà nước ngôi cao lộc cả.

Sao chẳng nghĩ ơn đền nghĩa trả,

Mà đem lòng phản quốc khi quân.

đến nay Toàn gia tru lục *thời* cũng ưng

mà Biểu muội để lòng chi *ngà ngà* cho mệt.

Ngọc Sương:

Thưa biểu huynh, vả chăng

Trung nịnh lòng ai nấy biết

Ngay gian trời đất cũng hay.

Việc ấy nói làm chi a biểu huynh, như thiếp là

Nguyên trăm năm đá nát vàng phai,

Bền một dạ non thề biển hẹn *thôi*.

Vả chăng thuở trước cha tôi đã gá tiếng làm sui rồi, thời thiếp

Sanh vi La thị chi thê

còn Tử tác La gia chi quý⁽²⁷⁾. *thôi*.

Anh chẳng khá nói nhiều lời cho mất lòng. làm chi

Hầu Đăng:

Biểu muội ôi! ngày nay La Tăng đà đầu Phiên rồi, trào đình bắt

tội, tru kỳ thê tử mẹ con hấn kẻ chết, người đi, trong thế khôn

mong trở lại, còn chi nữa mà biểu muội

Sao không biết nghĩ

để mà Trông đợi uống công. *có phải a*

Trong thế gian chẳng thiếu chi chông

còn thẳng La Côn, chẳng phải là thêu rồng vẽ phượng chi chi

mà

Hồng quyết một theo mà làm vợ.

Ngọc Sương:

Nói sao không mắc cỡ

Nghe nhiều nổi trái tai.

ớ anh Hầu Đăng này, tôi nói thiệt

(16b) Lòng đây đà quyết một không hai

Khuyên đó chớ mai ba chiều bốn.

Hầu Đăng:

Thôi thôi Chớ buông lời hỗn

Mà mích lòng ta.
Miễn cho ai thủ tiết đến già
Đừng nói tốt e sau này *nghe nghe* chẳng trọn.

Ngọc Sương:

Thế nữ, nay trong bụng cô buồn lắm, bầy vào trong bầy ngủ cùng cô cho vui. Bằng có động động chi chi, thời bầy dậy mà tiếp ứng với cô. Chi nữa

Tớ thầy vào chốn trướng loan,
Ngõ đặng nghỉ an giấc điệp hè.

Hầu Đẳng:

Con này thiệt là khó lắm. Ai đi tôi thử nó bấy nhiêu lời, mà nó cũng sần sần quyết một cùng thằng La Côn mà thôi.

Nói vậy chớ thằng La Côn, dẫu mà có lịch sự chi cũng không hơn tôi đặng. Chừ tôi tính tôi đặng ép nó mới đặng cho. Chi nữa

Bồ bặc nhập phòng vi,
Cấp cấp lai trướng hạ⁽²⁸⁾.

Cha chả thế nữ nó ngủ đầy trong này, tôi biết liệu làm sao.

Ngọc Sương:

Hữu gian tặc, Hữu gian tặc
Nhập phòng vi, Nhập phòng vi
Thế nữ tốc cầm chi
Bả côn lai đả sát⁽²⁹⁾.

Hầu Đẳng:

Các cô ôi! đừng có đánh chúng ông tội nghiệp lắm

Ngô phi gian tặc, Ngô phi gian tặc
Chính thị Hầu Đẳng, Chính thị Hầu Đẳng
Khất biểu muội thi ân,
Khả dung ngô *nghe nghe* cầu mạng.

Ngọc Sương:

Nghịch chủng do hà tác loạn,
Quả nhiên cầm thú dã tâm⁽³⁰⁾.

*Bớ anh Hầu Đăng, tôi nói cho anh biết, như tôi là
Niềm kế mẫu chi ân,
Không thời tôi Sứ a hoàn nó đả tử. chớ chẳng chơi.
Thế nữ, bây mở cửa mà đuổi ảnh ra.*

Lại nói:

Nếu vậy Đó **(17a)** đà sanh sự,
Đây khó ở ăn.

Vậy thời Sáng ngày mai vào chốn mật đường
Cùng kế mẫu phân tường tự sự.

Phu nhơn:

Đô sát viện Bách gia kể thất,
Thiếp biểu xưng Hầu thị phu nhơn⁽³¹⁾.

Thời Phước nhà chưa rạng vẻ gác lân,
nhưng rứa mà Ơn nước đặng hưởng bần lộc vị.
*Tuy tôi không có con thời mặc dầu, nhưng mà tôi lại có một
thằng cháu*

còn So hình vóc dĩ thành niên kỷ,
Lóng tài nghề *thời* nó bất sự thi thư.
Bởi vậy cho nên tôi rầu cha chả là rầu. Ai đi
còn Ngày ngày theo uống rượu đánh cờ,
Bữa bữa lại ăn no ve gái. mà *thôi*

Lại nói:

Ớ này con, nay con vào phòng mẹ, có chuyện chi a con.

Ngọc Sương:

Dạ thưa mẹ Việc nên đòi bại

Lời thiệt ngõ ngang.
Nay Hầu Đãng *ảnh* đem thói dộc ngang,
Chờ đêm vắng lén vào phòng trẻ.
Muôn việc cũng vì lòng mẹ,
Cho nên chẳng nở xuống tay.
Con đến đây các việc tỏ bày,
Nhờ lượng mẹ lẽ nào phân xử *cho con nhờ*.

Phu nơn:

Thời mẹ nói với con hoài

Nó là thằng hung hoang đãng tử⁽³²⁾
Con phải tui giữ nết dè lời.

Ngày nay mà ra có sự làm vậy, là

Bởi tại con mục khứ mi lai⁽³³⁾,

cho nên nó nặng mòi

Nó mới dám cuồng tâm đại đởm.

làm vậy chớ bây giờ con biểu mẹ xử làm răng cho đặng.

Ngọc Sương:

(17b) Bởi mẫu thân theo chốn tuổi vàng,
đặng mà Nương cùng mẹ khỏi nơi tiếng nhuốc.
mẹ ơi! như con là

Tu ố ngàn vàng khó chuộc,

nay mà con ra đây là

Tử sanh tắc dạ chi màng.

Âu là Giải trái oan hề giải trái oan,

Tùng thử tận hề tùng thử tận a.

Loạn:

Hoàng thiên ôi! Oan tai, sỉ tai, thử nhựt oan hồn phi yếu yếu;

Trời đất ôi! có hay có biết cho tôi ngày nay

Sanh dã, tử dã, kim triêu tử hậu khứ mang mang.
Kế mẫu ơ! nói làm chi tội nghiệp tôi lắm vậy

Độc khẩu thương nhân, kham thán ngã mạng tao
truân kiến.

Hầu Đẳng ôi! ta chết đây cũng là tại mầy

Nhẫn tâm hại nghĩa, thống hận tha hoạ khởi tiêu
tường. *tự ái...*

Long Tiêu:

Bắt thịt rồi, trở lại lều tranh
Kéo từ mẫu mới lòng mong đợi. *a.*

Lại nói:

Ớ này Chân quái sự, Chân quái sự,
Quả hi kỳ, Quả hi kỳ.
Chẳng hay ai oan ức điều chi,
Đêm tăm tối tới đây *mà tự ái? kìa*

Tôi có nghe rằng

còn Lượng đại, phước diệc đại,
Khoan nhân đã ái nhân⁽³⁴⁾.
Nay gặp đây ta cứu làm ơn.
Rồi sau sẽ hỏi ra căn tích. *cứu...*

Lại nói:

Bớ mẹ mở cửa cho con mau, bớ mẹ.

Long mẫu:

*Ớ này con, dữ a, con đi săn đôi ba ngày rày hươu nai không
bắt, để mà bắt dã nhơn về đây làm chi.*

(18a) Long Tiêu:

Thưa mẹ, không phải đâu, số là, con cứu người ta đó mẹ

Long mẫu:

Nào, con để xuống cho mẹ coi thử nào.

Lại nói:

May dữ a, tay chun người hầy còn ấm,

Không hề chi. Như người là

Chẳng trang đài các,

Nọ cũng trâm anh.

Nhơn việc chi chưa biết dữ lành

Sao đến nỗi liều mình tự tận?

làm rứa kìa, lai tỉnh bớ nàng.

Ngọc Sương, thán:

Khoảnh khắc hồn du nhập quỷ quan,

Thương thiên hà sự đố hồng nhan.

Mông lung mộng kiến từ thân diện

Thủy liệu kim sinh phản thế gian⁽³⁵⁾.

Vậy chớ, chẳng hay ai mà cứu tôi đây?

Long mẫu:

Ồi a Giây phút nàng đà tỉnh giấc

Xem qua mụ rất vui tình.

bớ nàng ôi, mụ hỏi, vậy chớ

Nhơn việc chi mà oan ức trong mình

Xui đến nỗi làm ra có sự?

thời nàng nói cho mụ nghe thử nào

Ngọc Sương:

Lão mẫu ôi! như thiệp là

Bá Đô đường ấu nữ,

Thiếp biểu tỵ Ngọc Sương.
Tích phụ thân viễn trấn biên phương,
Kim gia nội Hầu Đăng tác quái.

Thời Hận kể mẫu tư tâm nịch ái,
Mạ thiếp thân mãn diện tâm tu⁽³⁶⁾.

Như thiếp, chừ chừ

Sống làm chi mà chịu tiếng dâm ô,

Vậy thà Thác cho khỏi đặng toàn câu danh tiết.

Bởi vậy Trên cổ thụ dứt dây oan nghiệt,

ai dè là Phận hồng nhan chưa hết kiếp trần duyên.

nay lại nhờ ân huynh cứu em sống lại đây

(18b) Phân đôi lời bày tỏ căn nguyên

Xin ân huynh ngời đặng để cho em

Đầu bốn lạy đền ơn cứu tử.

Long mẫu:

Hốt văn tỵ sự,

Xúc động ngô tình⁽³⁷⁾.

Chừ thời tiểu thư

Theo cùng già, nương chốn lều tranh,

đặng cho mụ

Sai con trẻ ra miền Tây trấn.

Vậy thời nàng viết thơ nói cho hết việc gia tình, đặng mụ sai

Long Tiêu nó đem thơ ra đó, mà thưa cùng quan Đô sát hay,

đặng người sai kẻ về rước tiểu thư mới đặng cho.

Ngọc Sương:

Lão mẫu ôi!

Trên lão mẫu đã có lòng chiếu cố

Dưới ân huynh xin giúp sức phò nguy.

Ân huynh ôi!

Thơ một phong *anh* tua khá đái tùy
còn Đường ngàn dặm *em* trông chừng tin tức.

Vãn:

Xin anh thương cái phận em
Ôm lòng này oan ức chi nguôi.

Long Tiêu:

Tu yếm lệ, Tu yếm lệ
Vật hàm bi, Vật hàm bi⁽³⁸⁾
Chừ thời Đường sơn xuyên mặc mỡ cao phi,
Chốn mao ốc, khuyên người an tại.

Vãn:

Chốn mao ốc, khuyên người an tại.
Như ta mà đi, nay
Dặm sơn trình há nệ công lao.

Long mẫu:

Con có đi thời đi cho đến nơi, về đến chỗ,
còn Làm ơn thời làm ơn cho trót, mà gọt cho trơn.
Tiểu thư ôi!

Theo cùng già phòng nội lui chơn
đặng mà Để cho trẻ Tây thành tách dặm.

Vãn:

(19a) Tách dặm ra miền Tây trấn
con nghe mẹ dặn
Giúp ơn người khả tận nhân mưu. *thôi con tới*

Long Tiêu:

Mẫu thân đà lui chốn tĩnh trừ,
âu là ta Đái thư tín tây thành trực chỉ. *a*

Loạn:

Yết địa hân thiên chí khí hào,
 Thiên sơn vạn hải bắt từ lao⁽³⁹⁾.
 Kham thán tiểu thư đa khổ mạng
 Quái tai Hầu thị tối gian điều⁽⁴⁰⁾.

Thu Giang:

*Chẳng biết cô tôi ngủ làm rãng mà chùng này chưa thức dậy.
 Dạ thưa cô*

Tì nữ đã xin hầu dưới trướng
 ấy, làm rãng mà

Tiểu thư chưa tỉnh giấc trong màn.

*Vả chẳng cô tôi ngày hôm qua vào phòng bà tôi mà thưa việc
 cậu Hầu Đãng rồi về tại đây khóc hoài khóc huỷ không biết làm
 rãng mà chùng này chưa thức dậy. Chi nữa*

Kíp vào chốn trướng loan
 Ngõ xem qua cho hãn.

Lại nói:

bớ cô, bớ cô, cô ôi!

Chân phách sáng Chân phách sáng⁽⁴¹⁾

Thị hồn kinh Thị hồn kinh

Trời đất ôi, nếu vậy cô tôi đà đi rồi

Tại phòng đà bắt kiến ảnh hình

bây giờ tôi biết cô tôi đâu mà tôi tìm

Quan tứ hạ đã vô phương tầm mịch⁽⁴²⁾.

Ai đi Hoảng hốt nhĩ biên tích lịch

Bình không địa thượng phong ba⁽⁴³⁾.

Chi nữa Kíp vào trướng nội thưa qua

Ngõ đặng Phu nhơn toan liệu. a

Báo:

Hoạ lai bất thiếu Hoạ lai bất thiếu
Sự xuất vô đoan Sự xuất vô đoan
Bách tiểu thư hiện tại lầu trang
Kim nhứt dạ bất tri khứ hướng⁽⁴⁴⁾.

(19b) E mất trang sau đoạn trên.

Hò đưa linh đám ma

Vãn:

khôn cùng lệ hạ,
cô ôi là cô ôi
Từ đây rồi chia ngã âm dương.

Lại nói:

đạo hò Kim dĩ đao huyết trung,
Truyền dịch phu hạ rộng a.

Dạ bầm bà

Chôn cất đã xong rồi,
Cho lãnh tiền công đức.

Phu nhơn:

Nhưng quan, vậy chớ ăn bao nhiêu? đặng bà công đức cho mà về.

Nhưng quan:

Dạ, bầm bà, trong sách có nói rằng:

Phàm dân hữu táng,
Bồ bạc cứu chi.

Ấy là cái nhà dân. Còn cái nhà quan thời khác. Kỳ xưa đây tôi đi đám của quan Thái thú, năm mươi lượng bạc và bốn con heo, 1 con thành phần

1 con trảm thảo,

1 con hạ rộng,

1 con từ Hậu thổ

còn như việc của bà đây, mặc ý cho bao nhiêu cũng đặng.

Phu nhơn:

Thôi, để bà công đức cho mười lượng bạc, đặng về uống rượu, cũng chẳng heo cú mà làm gì.

Nhưng quan:

Dạ bẩm bà, theo như tiếng bà nói thời cũng là kém, nhưng mà khi này còn hồng khi khác, sau mà tới đám cậu Hầu Đẳng, cái lẽ bà cũng rước tôi, chớ ai. Chi nữa

Cúi đầu từ chốn quan môn,

Lãnh bạc đem về chia chác a.

Thu Giang:

Lâu thượng thâm canh muộn toạ,

Nhãn tiền xúc cảnh thương tâm⁽⁴⁵⁾. cô ôi!

Sự bởi đâu hoạ kết cơ thâm⁽⁴⁶⁾,

Làm cho đó vong gia thất sở⁽⁴⁷⁾.

Chừ tôi nghĩ lại, cô tôi bị sở bức mà đi,

chớ không có lẽ chết. Như cô tôi là

Muốn ở ngặt bề ăn ở

còn Ra đi khó nổi xa đi.

cô ôi! còn tôi mà ở cùng cô là.

(20a) *Tự thủy chung hoạ nạn tương tuy⁽⁴⁸⁾*

Nay cô đi rồi, thời tôi ở lại đây với ai.

Tình chủ bộc chi ly hà nhẫn.

Cô ôi! như tôi là

Tâm nội ưu sầu bất tận,

Mục trung lưu lệ nan câm⁽⁴⁹⁾.

Tội nghiệp cho cô. Bấy lâu nay bắt xuất khuê môn, mà ai khiến làm vầy. Bây giờ tôi biết cô ở mô mà tôi tìm.

Bỉ thương mang hà xú tương tầm⁽⁵⁰⁾.

Bằng tôi không đi tìm cũng không đặng

Thử tình cảnh đà bất an toạ thị⁽⁵¹⁾

Nay mà tôi có đi, tôi nguyện cùng Trời như gặp đặng cô tôi thời cũng tốt. Bằng mà không có gặp, có phải là

Lưu bất dị, khứ hề bất dị⁽⁵²⁾,

còn Tấn dã nan, thoái diệc dã nan⁽⁵³⁾.

Chừ sẵn đây tôi lấy ít trăm lượng bạc và quần áo của cậu Hầu Đẳng, đặng đem theo mà đi đường, mới phải cho

Kíp xây lưng từ giã lầu trang,

Mau dời gót băng chùng đạo lộ.

Vãn:

Mau dời gót băng chùng đạo lộ.

Cớ sự này thảm khổ vì ai.

Khôn cùng nếm mật nằm gai,

Khó phân nổi thảm, chi nài tiếng oan.

Trời đất ôi! cái con chim chi chi mà nó kêu dáo dác, cha chả là buồn.

Tiếng dế quyên xót phiền khôn xiết,

Nghĩ thân này chưa biết đường bao.

Long mẫu:

Thiểm trấn từ ngày ký tín,

Hoài an đòi bữa ngóng trông.

*Chẳng biết con tôi nó ra đó, mà nó gặp quan Đô đường cùng
chẳng? bởi vì*

Nẻo quan san dậu vợ khôn thông,
cho nên mụ e lắm, e là

(20b) Đường hoạn lộ hoặc có đổi dời chốn khác.

*Mụ nghĩ mụ thương cái phận Bách Ngọc Sương, cha chả là
thương. Ai đi*

Phận bồ liễu mà ra thân lưu lạc
còn Kẻ trâm anh đã lỡ bước gian nan.
Nay Mụ thấy nàng khuya sớm thở than,
nó Xui cho mụ tấm lòng chua chát đi mà thôi.

Thu Giang:

*Tôi nghĩ lại cô tôi chưa có đi xa, bởi vì tiền bạc không có, lấy chi
mà làm phí lộ, có lẽ còn ở gần đâu đây, chớ chẳng không*

Long mẫu:

Như mụ là Giận Hồ thị lòng nên bạc ác
nó Hại tiểu thư sự rất oan tình.
Nay mụ Chưởi mồ cha mấy đứa súc sanh.
Tám mươi kiếp những đồ bất nghĩa.

Thu Giang:

*Ớ lạ này, cái nhà này sao biết sự tích của cô tôi, trong thế cô tôi
cũng ở đâu đây chớ chẳng không. Bớ ai ở trong nhà, mở cửa
cho tôi vào, có chuyện một chút.*

Long mẫu:

Người đâu lạ mặt,
mà Tấm tối tới đây.
Nhơn việc chi tua khá tỏ bày,

Mà sao lại tình hình khủng cụ⁽⁵⁴⁾. *làm rúa, hở*

Thu Giang:

Dạ dám thưa lão bà

Tôi người trong Bách phủ,
Thiếp biểu tỵ Thu Giang.

Lão bà ôi! như tôi là

Thừa thâm canh việt xuất tường đông⁽⁵⁵⁾,
Lai thử địa phòng tầm ân chủ⁽⁵⁶⁾.

Không biết có ở đâu đây, cùng chăng?

Long mẫu:

Vậy chớ, chẳng hay

(21a) *ân chủ người là ai?*

Thu Giang:

Lão bà ôi! như người này vốn là

Bách Đô đường ái nữ
Người mỹ hiệu Ngọc Sương.

Bởi vì Bị Hầu Đãng đăm dạ bắt lương
Nên sở bức tách mình lưu lạc.

Như có ở đây, thời bà chỉ giùm cho tôi làm ơn

Long mẫu:

Nào có ở đây mô, vả chăng

Mụ là nhà bần bạc
Người là bực trâm anh.
Có lẽ đâu mà đến ở lều tranh,
Xin thiếu nữ tìm qua chỗ khác. *chớ không có ở đây.*

Thu Giang:

Lão bà ôi! như tôi là

Dốc tìm chủ mà tìm không thấy mặt,

Nghe lời bà, lời thiệt sanh nghi.

Lão bà ôi! tôi nói thiệt

Chốn dương gian dầu chẳng gặp đây
thời Miền âm phủ thiếp nguyện theo đó.

Ngọc Sương, Thu Giang:

Uý này, Thu Giang ôi, nay cô

Đối diện bất thặng áo nảo,

Bão đầu vô hạn thê bi⁽⁵⁷⁾.

Thử oan tình thiên thực vi chi,

Tao gia biến mỗi hoài phỉ cập⁽⁵⁸⁾, *rời em ôi!*

Ngọc Sương:

Em ôi! vậy chớ từ khi mà qua đi rồi thời ở nhà công việc thế nào, a em.

Thu Giang:

Cô ôi! Nay Hầu thị tính bày chước quỉ

Đối tiểu thư rày đã chơi Tiên.

Mãi quan tài bài trí dinh tiền

(21b) *đặng cho thiên hạ người hay rằng cô chết rồi.*

bây giờ Phò không cứu táng an mộ thượng⁽⁵⁹⁾.

Ngọc Sương:

Em ôi! như có sự mần ri rồi thời em coi thử thằng Hầu Đăng nó có tính mưu chi kế chi cùng chăng?

Thu Giang:

Cô ôi! vả chăng

Sông biển khôn toan dò lượng,

Lòng người dễ biết cạn sâu.

nay mà Tôi tới đây chung tính chước mầu,

đặng mà Lánh khỏi nạn kéo lằm mưu độc.

*Bây giờ tôi có lấy theo ba trăm lượng bạc và quần áo con trai,
thời*

Trong nang thát⁽⁶⁰⁾ đã sẵn đồ y phục
Tôi cùng cô nữ hoán nam trang.
Dặm quan san kíp kíp băng ngàn,
Đường Tây trấn mau mau dời gót.

*chớ ở đây không có đặng. Thằng Hầu Đẳng nó còn đương tìm
kiếm lắm, ắt là không tiện.*

Ngọc Sương:

Vậy thời để cho qua thừa cùng bà đã.

Lại nói:

Lão mẫu ôi! Ông lão mẫu mấy ngày dưỡng dục

Ngặt vì tôi chưa hết gian nan.

Nay Hầu Đẳng có dạ tiềm tàng,

Con ở lại chửi e chẳng tiện. *lão mẫu ôi! thời*

Ông cứu tử ví tày non biển,

Lòng kính yêu nào khác thân sinh.

Như con, chừ chừ

Hoán nam trang mà tách dặm Tây thành.

đặng

Mai danh tính tìm miền quan ải.

Văn:

Mai danh tính tìm miền quan ải.

Lão mẫu ôi!

Lạy mẹ già ở lại lều tranh.

Long mẫu:

(22a) *Lạy lục mà làm chi, tiểu thư ôi!*

Nam bắc dùng dằng đôi chiếc bóng,

còn

Ân tình dào dạt bốn con người.

Trời đất ôi!

Trời nỡ làm người một ngã, kẻ một nơi
Ai đành khiến trẻ ra đi, già ở lại.

Văn:

Ở lại mỗi lòng trông đợi,
Tiểu thư ôi! Tội nghiệp cha chả là tội nghiệp.
Kiếp thơ đào nhiều nỗi gian nan.

Ngọc Sương:

Vật còn có hàm hoàn, kết cỏ
Người dám đâu bội nghĩa vong ân.

Lão mẫu ôi! Vậy thời

Cõi Tây thành dung kẻ dời chừn,
Chốn mao ốc khuyên già an tại.

Văn:

Chốn mao ốc khuyên già an tại.
Lão mẫu ôi! như con mà đi đây là
Biết ngày nào trở lại quê xưa.

Long mẫu:

Tiểu thư ôi! Mặt giao mặt, cầm lòng không đậu
Tay phân tay, chia cõi bao đành.

Vậy thời tiểu thư tới

Để thân già lui chốn lều tranh,
An lòng trẻ qua miền khách địa.

Văn:

Ôm dạ này dứt nghĩa minh linh⁽⁶¹⁾.

Ngọc Sương:

Thu Giang, em ôi!

Lão mẫu đã an chốn lều tranh

chừ thời Chị em kíp lần miền quan ải.

Văn:

(22b) Quan ải trông chừng lướt dậm
Miệng vái trời soi tấm lòng ngay.

Thu Giang văn:

Thân này chẳng rủi thời may,
 Gian nan phải chịu, đắng cay chi sòn.

Ngọc Sương văn:

Nẻo quanh co lần dò tấm tối,
Trời nỡ khiến cho tôi làm vậy.
Thảm thân này khó nổi than van.

Thu Giang văn:

Chốn đồ trung vô cùng thảm thiết,
Trời đất ôi!
Én lạc đàn chưa biết về đâu.

Nhị nhân đồng văn:

Trùng phùng hội hiệp còn lâu,
Từ đây sự tích thứ sau xin bày.

HẾT HỒI 2

HỒI 3

(24a) Non Kỳ sơn phượng ứng,
Sông Lạc thủy qui trình.
Xử rềm Nghiêu vận mở thặng bình
An côi Võ diềm bày thanh trị.
Việt quốc công thứ tử,
Ngọc Diện Hồ La Côn.
Trung hiếu truyền trung hiếu nhứt môn,
Long vân hội long vân thiên tải.

Lại nói:

Như ta Đường ngàn dặm lòng sầu khó giải,
còn Đêm năm canh giọt lệ khôn ngăn.
Cha mẹ ôi! Nỗi u tình chẳng dám hở răng
còn Điều tâm sự nghĩ cùng đau ruột.
Vả chẳng ngày nay mà tôi ở cùng ông Trình bá phụ đây, nói cho phải

Cơn bệnh hoạn nhờ người thang thuốc *bây giờ* tôi
mạnh rồi, thời

Tình thủy chung đâu dám phụ phàng.
*Nay tôi muốn trốn tôi đi, tôi lại e người nói tôi rằng bạc. Bằng
tôi không đi thời lấy ai mà cứu cha tôi, thời*

Ngày nhẩn đem tấn thoái lưỡng nan,
Khuya cùng sớm đà tư vô nhứt sách. *rồi.*

Trình Phụng:

Kề tai bên vách,

Nghe thấu trong lòng.

Nếu vậy thẳng này nó muốn đi, như nó đi cũng phải. Mình cũng không lẽ cầm nó lại đây làm chi.

Ấu là Chỏi gậy cưu vào chốn phòng trung.
đặng mà Nhả lời ngọc mở đường phương tiện. *cho nó, mới xong cho.*

La Côn:

Úy, thưa bác, chẳng hay đêm khuya khoắc bác vào đây có chuyện chi.

Trình Phượng:

(24b) Ngày đông đảo khó bề mở miệng,
Bây giờ Đêm tối tăm phải lên tới bầy lời.
Vả chẳng, cha cháu cùng bác là nghĩa thế giao với nhau, nay mà cháu lưu lạc đến đây, lẽ thời bác cầm cháu lại ít ngày, nhưng mà xét lại không tiện,

vậy thời Chốn Hoài an cháu kíp tới nơi,
đặng thưa cùng Bách đại nhân mượn một hai muôn binh, ra biên thành mà giải vây cho Nguơn soái

Đường quan ải khá tua ra đó

Ngốc, mầy vào thưa cùng cô lấy cái gói đồ ngày trước và cái phong thư của ông biên hồi tối hôm qua và biểu cô mầy đưa cho ông một trăm lượng bạc, mầy đem ra đây

Lại nói:

Cháu ơi! Bạc trăm lượng bác đưa làm phí lộ,
Thư một phong cháu lãnh lấy tùy thân.

Như ngày sau mà cháu giải vây cho Nguơn soái rồi sẽ đưa cái thư này.

Lời lão phu ký thác ân cần,

là Khuyên hiền diệt mưa hè sơ lậu.

La Côn:

Tạc dạ ghi lời bá phụ,
Cúi đầu tạ chốn thư trai.

Bác ôi! như cháu là

Nẻo thế tình há sợ chông gai,
còn Đường nguy hiểm bao nài khó nhọc.

Vãn:

Khó nhọc thân này chi sá,
Bác ôi! vậy thời để cho cháu
Mặt già từ trướng hạ dòi chun.

Trình Phụng:

Nay mà cháu đi, thôi thời nghe bác dặn
Mỗi đáo quan đầu tu trước ý⁽¹⁾
Phàm như cái chuyện chi mà
Bất can kỹ sự mạc lao tâm⁽²⁾.

Vãn:

(25a) Mạc lao tâm, bền cầm một dạ
Dầu mà có gặp ai đi nữa, cũng chẳng nên nói chuyện chi
Nỗi gia tình chớ khá hở môi.

La Côn:

Dược dược thủy lưu Đông hải
Diêu diêu nhựt lạc Tây cù⁽³⁾.
Ngô thử hành phá phủ trầm chu,
là Quyết hậu nhựt phò vương tá quốc⁽⁴⁾.

Vãn:

Quyết hậu nhựt phò vương tá quốc.
Bác ôi! như cháu mần ri, nay là

Chữ phụ thù nếm mật ghi xương.

Trình Phượng:

Hiền điệt ôi! Nhận hàng thiên lý tìn,

Mã túc vạn trùng san⁽⁵⁾.

Như nay Thế lộ kinh mang, hành lộ viễn⁽⁶⁾,

Lưu thời chuyển trắc, khứ thời nan⁽⁷⁾.

Vãn:

Khứ thời nan, chia đàng hành lạo,

Vậy thời cháu tới

Giữ một lòng trọn đạo quân thân.

La Côn:

Bá phụ đà doanh nội lui chơn,

Âu ta kíp Hoài An lướt dậm.

Vãn:

Âu ta kíp Hoài An lướt dậm.

Cõi nhân hoàn bụi bặm tuông pha.

Làm người giữ vẹn giếng ba,

Ngay vua dốc tạc, thảo cha lo đền. *tới a.*

Giục vó câu dậm cù ngao ngán

nay mà ra có sự làm vậy, là

Dấu hươu Tần chưa hãn về đâu.

Long Tiêu:

Từ vâng lệnh ngàn trùng lướt dậm,

(25b) Nay tới đây ba tháng có dư.

này Trong doanh thành là phải chốn quan cư,

ấy mần rãng mà Ngoài viên cấm lại không quân hung tốt.

Nay tôi ra tới đây, mà có quan Đô đường nữa thời thôi, bằng người có đổi đi chỗ khác, thời tôi biết liệu làm sao đây.

Việc ấy chưa tường khuất khúc,
Làm sao đặng rõ căn nguyên.
Chi nữa Kíp thẳng tới doanh tiền,
Đặng hỏi ra minh bạch.

Thủ môn quân:

Tôi nay quân tốt,
Tên tộc là lính Mằm.
Như tôi là Ở lính đã lâu năm,
Chưa đến kỳ ăn trét.
Bởi vì ông xếp,
Đem dạ hiểm sâu.
Cứ bắt tôi ở lính mục đầu
Ngày canh cửa, tối về gác trại.
Tuy tôi ở đây, vậy mà cũng có nhờ, nhờ
Mấy thẳng khá đại,
Cùng mấy chú vi la.

Như ai mà có

Muốn vào trong ra mắt Lão gia,
thời phải Ít cắc bạc, bầy cho cậu bếp. *thời vô mới đặng chớ.*

Long Tiêu:

Bớ chú quân ra đây cho tôi hỏi thăm một chút

Lính Mằm:

*Thằng cha làng này vô phép dữ bậy, sao mầy kêu quân kia
quân nọ vậy?*

Long Tiêu:

*Vậy chớ kêu bằng chức chi, thời biểu cho tôi kêu, chớ tôi quê
mùa không biết*

Lính:

Kêu bằng cậu Bếp. Dám nào, tôi hỏi thăm cậu một chút rồi tôi kính tiễn trà nước cho cậu, vậy mới phải chớ

Long Tiêu:

Vậy thời Tôi dám phiền Cậu Bếp,
(26a) Bấm cùng Bách Đô đường.
Rằng Long Tiêu, người ở Hoài An,
Đem thư tín xin cầu ra mắt.

Lính:

Nếu vậy anh Hương này, không đơn điều chi hết

Long Tiêu:

Vậy chớ chuyện chi mà hay?

Lính:

Bớ anh Hương quản ôi! Số là

Tiền Thánh hoàng hạ sắc
Triệu Bách gia di trấn Nam thành⁽⁸⁾

Thôi Lời ta đã rành rành,
Khá đưa tiền trà nước đi.

Long Tiêu:

Chân khả tích, Chân khả tích⁽⁹⁾
Ngã công lao, Ngã công lao.

Ai đi Nẻo muôn trùng cực khổ nghĩ nài bao,
còn Công mấy tháng xa xuôi nào xiết kể.

Tiểu thư ôi! Như tôi là

Những tưởng toàn chung toàn thủy,
Nào hay không khứ không hồi.

*Tiểu thư ôi! Ta đến đây cho hết sức mà thôi
ngày nay mà công chuyện trực trực làm vậy, là*

Thương cho đó vận trời xui khiến vậy.

Lính:

Thôi anh Hương quản, đưa tiền trà nước đây, không phải nói vậy mà làm thỉnh cho đặng.

Long Tiêu:

Cậu bếp ơi! tôi cũng muốn đưa cho cậu đó chút ngật vì tôi còn có ít lượng bạc, mà đưa hết cho cậu thì tôi lấy gì tôi ăn; tôi về thôi, để tôi chạy, mà cậu theo kịp, thì cậu lấy hết.

Lính:

Bớ anh Hương quản, anh nói vậy mà anh chạy thiệt sao anh; đéo mẹ cái mày quá chướng cho chó. Thiệt là nó chạy xa quá he.

Kỳ xưa, mắc một anh Hương Sư Xứng, bây giờ mắc anh Hương quản Tiêu, nó nói cợt tôi.

Hầu phu nhơn:

(26b) Bách Đô đường kể thất,
 Thiếp Hầu thị phu nhơn.

Như thiếp là

*Dạ hơi chồng thời sung sướng tấm thân,
huống chi Nhờ lộc nước lại vinh huê trên thế.*

*Chừ thiếp nghĩ lại ngày trước, cái việc con Bách Ngọc Sương là
Bởi tại cháu nhà tác tộ,*

*Xui nên gái nọ bồn hành. rồi đây, nó tìm ra Thiểm
Tây, nó mách cùng cha nó, thì
 Ắt là gây việc chẳng lành,*

Chi khỏi mình mang tiếng dữ.

Quân báo:

Dạ Có một vì công tử
Xung rằng ở Tràng an,
Còn đứng trước tiền đường,
Gởi xin vào ra mắt.

Phu nơn:

Vậy chớ nó đi có kẻ tùy tùng hay không rứa?

Quân:

Dạ, bẩm bà: Không có. Người đi có nhứt nơn nhứt mã mà thôi.

Phu nơn:

Ừa vậy Chính thị La Côn phản tặc
Kim triều nó đào nạn đao lai.

Tì nhi Phó tì nhi tới chốn doanh giai,
Đòi công tử Hầu Đăng thính mạng. đây cho mau.

Tì nhi:

Dạ thưa cậu, bà cho đòi

Hầu Đăng:

Trẻ bây, vậy chớ có việc chi mà bà đòi đến cậu nữa bây?

Lại nói:

Dạ dạ Mới dạo chơi phòng quán,
Về uống rượu ăn cày.
Nghe cô đòi lật đật vào đây,
Có cần kíp việc chi *ngạ ngạ* nói thử.

Phu nơn:

Bớ cháu ơi! Số là
Hữu La Côn tặc tử,

(27a)

Kim lai đáo doanh tiền.

Bởi vậy cho nên cô mới đòi cháu vào đây, dựng mà

Sử gia đình trần thiết yến diên⁽¹⁰⁾,

rồi cháu phục rượu cho nó

Nhơn tuý hậu thừa cơ hoạt tróc⁽¹¹⁾.

*Vả chẳng, nó là người phạm tội cùng trào đình. Như ai bắt
đựng nó thời có thưởng, và phong quan ba họ. Nay mà nó tới
đây là nó nộp thịt cho mình đó. cháu à, hè.*

Hầu Đăng:

Hảo a Chân khoái lạc, chân khoái lạc

Thị hân hoan, thị hân hoan.

Trẻ bây, nghe cậu truyền việc.

Đồ bát trân⁽¹²⁾ bây đem dọn cho sẵn sàng

Đây thiết sách⁽¹³⁾ thử coi cho chắc chắn.

Dưới trướng phục mười thẳng quân tráng

Sau doanh đem một cái *nga nga* tù xa.

Nghe cậu kêu *thời* đâu đó bây áp ra.

Đè hấn xuống, tay chơn bây trói lại.

Trói thời trói cho chặt,

Kéo nó là loài phản tặc.

Sức mạnh như thần.

Nếu mà hơ hồng tay chơn,

Thời Bây cùng cậu ắt là bể óc. *chớ chẳng chơi.*

Vậy thời Công việc đã xong rồi

Để cậu ra nghinh tiếp.

Lại nói:

Dạ Xưa nghe đó, mặt chưa biết mặt

Nay gặp đây, tình rất vui tình.

Vậy thời Xin mời công tử vào dinh
Ngõ đặng cùng nhau đàm đạo.

Gia đình, trà rượu đem đây cho mau. Dạ thưa
Xin công tử dụng tình đa thiểu,
Rồi tiểu sinh bày tỏ căn nguyên.

(27b) Rượu quỳnh tương đó khá giải phiền.
Lời kim thạch⁽¹⁴⁾ nga nga đây xin thổ lộ.

*cho mà nghe, xin công tử uống rượu mà chơi, đừng có phiền
chuyện chi hết thầy.*

La Côn:

Dạ thưa biểu huynh, thời
Anh đã có lòng chiếu cố
Em đâu để dạ ưu nghi.

Thưa anh, em không nói giấu chi anh như em mà tới đây, là
Quyết tá binh trực vãng biên thủy⁽¹⁵⁾,
đặng mà Hội huynh đệ giải khai phụ nạn.⁽¹⁶⁾

Hầu Đăng:

Dạ, dám thưa công tử
Thấm quốc tặc nó đem lòng tiếm loạn
nay mà công tử ra đến đây, thiệt là giỏi lắm
Bách Đô đường lại viễn trấn Thiểm Tây
*Tuy vậy mà không có hề chi, chừ, tôi xin công tử đặng để cho
tôi viết thư*

Chốn Hoài an chàng khá ở đây,
Miền quan ải tôi sai người ra đó. rồi thời trăm việc
gì cũng phải xong. *Vậy thời xin công tử đừng có buồn, uống đi,
uống cho say rồi ngủ, để việc ấy mặc tôi. Trẻ bây, rượu cho mau*

La Côn:

*Thưa biểu huynh, tôi đà quá chén rồi, tôi xin lỗi cùng biểu
huynh, cho tôi nghỉ*

Hầu Đẳng:

*Hảo a Rượu này vừa uống
 Hấn đã mê man.*

*Trẻ bậy Lòi tới kia buộc trói cho rõ ràng
 Tù xa nọ giữ gìn cho nghiêm ngặt.*

*Trẻ bậy, trói hấn thời trói cho chặt, chớ hấn mạnh lắm, bậy
làm giục giặc hấn thoát khỏi ra đây, hấn bẻ cổ cậu chớ chẳng
chơi. Vậy thôi thẳng mô vào thưa cùng bà*

Quân báo:

Dạ, bẩm bà, cậu tôi đà bắt đặng La Côn rồi

Phu nhơn:

Nào, vậy chớ cháu cho nó uống rượu gì mà nó say dữ vậy a cháu.

(28a) Hầu Đẳng:

*Dạ, bẩm cô, tôi biết nó là con nhà tướng, nó mạnh rượu lắm,
cho nên tôi bỏ thuốc mê cho nó uống, nó mới chịu say đó cô.*

Phu nhơn:

*Hảo hảo tai hiền điệt⁽¹⁷⁾,
Chân diệu kế vô song.*

*bây giờ bắt nó rồi, để nó đây cũng không đặng vậy thời
Thượng tù xa giải vãng thành trung⁽¹⁸⁾,
Tả cáo trạng lai trình Thủ Bị lính, đem đi cho mau*

Kỳ Tử Phú:

Quê ngụ Hoài an thị,

Kỳ Tử Phú là danh.

Như lão là

Thủ trung thành từ thuở mày xanh
đến nay Lâm cùng khổ trở về đầu bạc
Thời Từ hiền phụ tuổi vàng chéch mác,
Bỏ lão phu nhà bạc bơ vơ

*thiệt là tôi cũng muốn chết đi cho rồi, nhưng mà tôi còn thương
còn cảm một chút, cho nên tôi chết không có đặng*

Thương là thương một chút con thơ
Cảm là cảm hai vì công tử.

*bởi vì tôi còn thọ cái ơn của người ta, mà tôi chưa đền đặng
chút nào.*

Xảo Vân:

Cha ôi! Văn tường thử ngữ⁽¹⁹⁾
Xúc động ai tình.

Vả chẳng nhị vị công tử là

Phạm quốc gia tội trọng phi khinh⁽²⁰⁾

ngày nay mà trốn khỏi rồi, thời

lìa hổ huyết bình tung phỉ định⁽²¹⁾

*Bởi vậy cho nên Hồ Khuê người đi kiếm tìm hơn mấy tháng
nay, mà không thấy tin tức chi chi.*

Tử Phú:

Con ơi! Chừ thời

Chốn lều cỏ con tua gìn giữ

Đường chông gai cha kíp tuông pha.

Trước là lo buôn bán sanh nha,

(28b) Sau nữa lại *cha* hỏi thăm tin tức.

Vãn:

Tin tức cho đàn tặc dạ,
Đứng làm người chớ khá quên ơn.

Xảo Vân:

Cha ơi! con có nghe rằng

Oan gia nghi giải⁽²²⁾

còn như Ân nghĩa mạc vong⁽²³⁾.

nay mà cha con mình, cùng nhị công tử là

Tình thủy chung giữ vẹn một lòng

dầu mà có Đường nguy hiểm mưa đùng hai dạ.

Văn:

Đường nguy hiểm mưa đùng hai dạ.

Trả ơn người, tua khá gắng công.

Tử Phú cưỡi:

Hay cho con gái lão, giỏi giỏi cho con gái lão. Tuy là nó quần vận yếm mang thời mặc dầu, nhưng mà biết ơn biết nghĩa biết đạo biết nhân, chẳng hơn cái thằng Thẩm Khiêm, quan cư Tế tướng, nhứt phẩm trào đình, thời nó đã ăn lộc cả, hưởng ngôi cao mà nó chẳng trả ơn vua, đền nợ nước, nay nó hại người này, mai nó giết người kia, có phải là cầm thú chi tâm, hổ lang chi tính. Bớ thằng Thẩm Khiêm này, tao nói thiệt

Tội nhà gã tội đà đáng tội.

mày Hại La gia tình rất oan tình.

mày như vậy thời tao e cho mày

Ngày sau dầu tội ác quán doanh⁽²⁴⁾

thời Ất chẳng khỏi tru di tam tộc⁽²⁵⁾. thôi.

Quân:

Bớ ông già bán đậu hủ, đứng tránh lại một bên, cho tù xa đi đã

Tử Phú:

Ổ này cậu Bếp, dám nào cậu đứng lại, cho tôi hỏi thăm một chút, vậy chớ tù xa của ai, mà giải đi đâu vậy?

Quân:

Kì lão trượng ôi! Số là người trong tù xa này là

Nãi Tràng an phản tặc

Ngọc diện hổ La Côn,

Đáo Hoài an đầu nhập dinh môn *cho nên mới bị*

(29a) Hầu công tử tróc lai giải nộp.

Thôi, để cho tôi đi theo cho kịp tù xa, kẻo tôi bị quở

Tử Phú:

Ôi ôi! Văn ngôn phách lạc, văn ngôn phách lạc⁽²⁶⁾

Thính thuyết hồn phi, thính thuyết hồn phi⁽²⁷⁾

Nếu vậy Quả nhiên công tử lâm nguy

Thống hận Hầu Đăng độc kế.

Ai đi Lúng túng một mình chẳng dễ.

Trước sau đà không kẻ lo toan.

Chi nữa Quảng gánh lại bên đàng

Kíp trở về liệu định a.

Long Tiêu:

Hưu bôn tẩu hưu bôn tẩu⁽²⁸⁾

Vật kinh mang vật kinh mang⁽²⁹⁾.

Bớ lão trượng, vậy chớ

Việc chi chưa rõ hành tàng

Xin đó phân tường căn để. *cho ta nghe thử nào.*

Tử Phú:

Chú này hình thể,

In áy Long Tiêu.

Vậy chớ chú về bao giờ vậy chú

Muốn hỏi ra cho biết mọi điều
Xin dòi gót theo về nhà lão.

rồi lão nói hết cho mà nghe

Lại nói:

*Này này, ngồi ngồi, thiệt tình nghe. Vậy chớ đói bụng không,
đặng lão làm cho một tô đậu hũ ăn chơi, tráng sĩ ơi!*

Từ tráng sĩ ra miền Tây trấn,
thời ở nhà Bị Hầu Đãng nhiều nỗi dọc ngang.
nó Nghe Ngọc Sương ở tại bảo trang,
nó mới Dem gia tướng tới nhà vây xét.
*Ai dè có con Thu Giang, hai bữa trước, nó ra nó đem Tiểu thư
đi rồi, cơn rứa chừ*

Long lão mẩu nỗi cơn sấm sét,
Cùng Hầu Đãng gây việc chẳng lành.

ai dè cái việc thành linh mà may

Nhờ Hồ Khuê dẹp lũ súc sanh. a...

(29b) *mới* Dem lão mẩu về nhà bảo dưỡng.

Long Tiêu:

*Vậy chớ chẳng hay Hồ đại ca đi đâu đó mà gặp việc ấy vậy lão
trượng.*

Tử Phú:

Số là Hồ tướng quân đi tìm nhị La công tử, ở Kê Trảo sơn.

Long Tiêu:

Ờ, tôi có nghe rằng

La công tử dĩ kinh đào nạn⁽³⁰⁾

Kim bất tri thất lạc hà phương?⁽³¹⁾

*Từ tôi mà ở ngoài Thiểm Tây tôi về đến đây thời tôi đều thấy
có yết thị hết thấy.*

Mỗi quan đầu hiện hữu nhứt trương⁽³²⁾
Bởi vậy tôi mới nóng nảy lắm
Nơi trấn thượng bắt từ thiên lý⁽³³⁾
tôi mới bóc tôi về đây

Tử Phú:

Bây giờ tôi nói thiệt cho ngươi rõ
La công tử đã bấy lâu đào tị⁽³⁴⁾,
Mà bây giờ lại lên tới Hoài An.
cho đến nỗi Bị Hầu Đãng thiết lập mưu gian,
Dùng độc tửu nó bắt chàng giải nộp.

Long Tiêu:

Vậy chớ việc ấy bao giờ vậy lão trượng?

Tử Phú:

Thời mới hồi nãy đó. Tôi đi bán đậu hủ tôi về, tôi gặp nó khiêng
tù xa nó đi nộp. Tôi mới lật đật tôi quăng gánh, tôi chạy về
mới gặp nhà ngươi đây.

Long Tiêu:

Nếu vậy La công tử đã thọ kỳ luy tiết⁽³⁵⁾,
Ngã Long Tiêu khởi khả diềm nhiên⁽³⁶⁾.

Thưa lão trượng, vậy thời để cho tôi

Đáo Hồ gia thám vọng từ huyên⁽³⁷⁾

rồi tôi sẽ Lai trấn thượng mại cầu ngục tốt.⁽³⁸⁾

để cho tôi qua đó, tôi thăm mẹ tôi một chút, rồi tôi sẽ đến tôi
lo cùng quan chúa ngục, đặng tôi vô ra tôi nuôi người mới
đặng cho.

Tử Phú:

Thằng cha này cũng là có lòng, thời

Đó đã đành cứu giúp,

(30a)

Đây há dễ làm thình.

Xảo Vân con ơi, vậy thời con ở nhà, để cho cha

Miền Sơn đông chỉ dậm hành trình

Núi Kê Trảo băng chùng đạo lộ.

Vãn:

Núi Kê Trảo băng chùng đạo lộ.

Bây giờ cha tính cha lên đó,

cha kêu Hồ Khuê mới dặng

Dậm muôn trùng cực khổ nài bao.

Xảo Vân:

Cha ơi, con có nghe rằng

Ong tuy độc nhưng bắt xạ đồng quần⁽³⁹⁾,

còn Hồ tuy ác nhi bắt thực đồng loại⁽⁴⁰⁾.

Rất đổi là con ong tuy nó độc mà nó tốt với nhau. Còn con cọp

tuy là dữ, mà nó cũng không ăn thịt nhau. Huống chi thẳng

Hầu Đẳng cùng La công tử là

Qua cát chi thân,⁽⁴¹⁾

Hôn nhân chi nghị

mà nó lại Nhẫn tâm hại nghĩa

Cố ý sát nhân.

Nay cha mà có lên Kê Trảo sơn mà kêu Hồ đại vương đi nữa,

thời

Mộc vũ trất phong tu miễn lực⁽⁴²⁾

ráng lấy cha nghe

Phi tinh đá nguyệt vật từ lao⁽⁴³⁾.

Vãn:

Vật từ lao, tình giao ý hiệp

cớ sự làm vậy, là Sấm thình linh chẳng kịp bưng tai.

Tử Phú:

Thời Sách có chữ khinh ngôn nhạ hoạ⁽⁴⁴⁾,
Lại có câu lộng giả thành chân⁽⁴⁵⁾.

Hèn chi người ta nói rằng

Mạc tín trực trung trực⁽⁴⁶⁾

còn Tu phòng nhân bất nhân⁽⁴⁷⁾.

Vãn:

Bất nhân, căm hờn đũa bạo,
Cơ hội này con tào khéo xây.

Xảo Vân, vãn:

Cha ơi! Vây thời cha tới

Cõi Sơn đông sương lồng gió tạt,

(30b) *Tội nghiệp cho cha tôi già cả mà đi lụm cùm làm vầy*

Thương cha già đầu bạc tuổi cao,

Tử Phú:

Ấu nữ đà an chốn gia trung
Nương cưu trượng lên miền Kê Trảo.

Vãn:

Kê Trảo cậy tay hào kiệt,
Miệng vái trời soi xét lòng ta.
Chi nài bờ bụi tuông pha,
Bởi chung cứu tử, mới là quyên sinh.
Chi nài bờ bụi tuông pha,
Bởi chung cứu tử, mới là quyên sinh.

Tới a Cõi thế gian nhiều đàng lao lý

Tôi nghĩ lại tôi giận, cha chả là giận

Giận người đời hữu thuỷ vô chung.

Vương tiểu nhị:

Hoài an thành Đội trưởng

Vương tiểu nhị là danh.

Ông cha xưa ăn ở hiền lành

Cho nên Sanh con cháu quyền thăng Chúa ngục

Nói cho phải, từ khi mà tôi giữ cái ngục này đến nay, tôi tập đặng hai ngón roi, một ngón roi chỉ thiên, một ngón roi chỉ địa. Hễ cái thằng tù nào ít tiền thời tôi đánh cái ngón roi chỉ thiên, nghĩa là đánh một cái nó nhảy dựng lên trời. Còn thằng tù nào nó nhiều tiền, tôi đánh một ngón roi chỉ địa, nghĩa là đánh một cái nó lăn cù dưới đất, cho nên tù nó sợ tôi như sợ cọp.

Long Tiêu:

Vậy chớ có quan Chúa ngục ngồi đó không vậy?

Tiểu nhị:

Ồi, Long hiền đệ, vậy chớ mấy tháng nay đi đâu? mà không có thấy mặt. Tôi nghĩ chú nó hay đi săn bắn đã bị cọp ăn rồi.

Long Tiêu:

Thưa người, mấy tháng nay tôi có bệnh, nên tôi không đi. Bây giờ, tôi có một việc, tôi mới tới đây, số là

Tại thành ngoại văn nhân đàm thuyết⁽⁴⁸⁾

Hữu La Côn cấm hệ vu ngục trung.

Bởi vì người ấy có cái ơn cùng tôi khi trước, cho nên

(31a) Tình anh em muốn trọn thủy chung

vậy thời Xin vào đó thăm coi tự sự.

Tiểu nhị:

đặng ở đâu! Huống chi thằng La Côn, nó đương có bệnh mê man, nó có biết giống chi mà thăm.

Long Tiêu:

Bởi vì người đau, nên tôi mới thăm, này này

Bạc ba lượng, tôi kính tiền trà nước,
Khô một xâu tôi đem tới nhai chơi.
Xin người khá nhậm lời,
Cho tôi vào một chút *mà thôi*.

Tiểu nhị:

Chú nó ôi! ấy là chú nó, chớ người ta thiệt không đặng
Chỗ là chỗ ngục,
Chẳng phải chỗ chơi.
Bởi chú nó cặn lời
(Nên) Tôi phải hết ý.

Thôi, vô thời vô một chút, đừng có ở lâu.

Long Tiêu:

La công tử, ôi!

Khán kiến song mâu truy lệ⁽⁴⁹⁾
Trùng chiêm cửu khúc đoan trường⁽⁵⁰⁾.

Vậy chớ Thử hà do *mà* thâm nhập Hoài An,
cho đến nỗi Bị Hầu tặc nó thiết chi kế độc làm vầy
Trời hỡi trời, lai tỉnh bớ công tử.

Xem công tử, bịnh nên tình tệ
mà bây giờ Chốn ngục trung đà khó biện thuốc thang.
Công tử ôi! ai đi

Mặt phùng phùng nóng đã mê man
còn Nằm thíp thíp đà không hay không biết rồi
Trời hỡi trời

Lại nói:

Tôi nói với người làm vầy, để tôi rước thầy thuốc vô đây, đặng coi mạch hốt cho y vài thang thuốc, y mạnh rồi, tới đâu hay đó, có đặng chằng?

Tiểu nhị:

*Cái đó, thiệt không đặng thiệt, vả chẳng, chỗ ngục này nghiêm
cấm lắm, làm sao cho đặng.*

Long Tiêu:

*Thôi, tôi còn vài lượng bạc đây, để tôi kính hết cho ngài. Làm
ơn cho tôi nào.*

Tiểu nhị:

*Thiệt khó quá. Thôi, chú nó làm sao thời làm, chớ ai thiệt không
đặng.*

(31b) Long Tiêu:

*Vậy thời Mặt già từ ngục cấm
 Xin trở lại ngoài thành.
 Đáo thôn trung tâm thỉnh y sanh⁽⁵¹⁾,
 Lai ngục lý cứu tha công tử⁽⁵²⁾.*

Lại nói:

Bớ ai ở trong nhà.

Châu thị:

*Ai kêu đó. Trong thế có ai bệnh, cho nên tới rước thầy đây, thiệt
là cực khổ quá, ngày tới tối, lo rước nướm nượp, không cho
thầy nó ở không.*

Long Tiêu:

*Vậy chớ có thầy ở nhà không thím đặng tôi rước thầy coi mạch,
hốt vài thang thuốc, số là*

Hữu ngô huynh đệ,

Hiện tại ngục trung⁽⁵³⁾,

người đau, thôi thời nóng lắm, cho nên

Thử bệnh tình vị bốc cát hung⁽⁵⁴⁾

Tôi mới phải Lai tầm thỉnh tiên sanh khán mạch.

Châu thị:

Gã chú này nói nghe sượng dữ bây. Vả chẳng, thầy nó ở nhà là

Làm thuốc ba đời nổi nghiệp

Để dành trị bệnh cho quan.

Chẳng phải là thầy Bít thầy Gian.

mà Nghe thân chủ rước đầu đi đó.

Cái thằng cha bá nạp ở đâu, lại có biểu người ta vô trong ngục, đặng mà coi mạch nữa kia. Chú kia, không phải ai ở tù mà vô chỗ đó.

Long Tiêu:

Cái con mẹ này do danh thiệt, thời

Việc này rất khổ

Biết liệu mưu chi.

Vả chẳng ông Kỳ Tử Phú, ống lên Kê Trảo Sơn mấy ngày này, cái lẽ cũng gần về. Như ông về, thời có Hồ Khuê chớ chẳng không.

Chi nữa Kíp lui chốn sài phi

Đặng ngóng tin Kì lão a.

Bùi Thiên Hùng, bạch:

Thế giới mang mang cứ nhứt ngưng,

Tàng tu qua giáp ẩn lâm trung.

(32a) Lược (năng) cử đỉnh thế bặt sơn,

Cá cá kinh văn ngô thủ đoạn

Thanh như lôi hoanh uy điện xiết

Nhân nhân hàm phục ngã anh hùng⁽⁵⁵⁾

Lại nói:

Kê Trảo sơn Thiết diện Diêm quân
Ngã Bùì thị Thiên Hùng chúa trại.

Như ta là

Sức cự khuyết lăm bì khoát hải
Tài xuyên dương⁽⁵⁶⁾ nào nhượng Do Cơ⁽⁵⁷⁾.

Này này Đuổi muôn binh không kịp trở cờ
Bắt trăm tướng chẳng cho day vác.

Tạ Nguyên:

*Dạ thưa Đại ca, đêm hồi hôm em coi thiên văn, em thấy một
điềm cũng lạ.*

Thiên Hùng:

Vậy chớ thấy mần răng a Quân sư?

Tạ Nguyên:

*Thưa Đại ca, em Quan sát khí khởi vu đông bắc
còn Bạch hổ tinh lại xúc phạm hình Thương
Ấy là Quả nhiên La thị lâm ương⁽⁵⁸⁾,
Ứng tại Hoài an địa giới.*

Hồ Khuê:

*Chao ôi! Văn ngôn thậm hãi Văn ngôn thậm hãi⁽⁵⁹⁾
Thính thuyết kinh mang Thính thuyết kinh
mang⁽⁶⁰⁾*

*Dạ, thưa Đại ca cùng Quân sư, để cho em
Đề cương tiên phản bộ Hoài an
đặng mà Thừa cơ hội phỏng tầm hiền đệ
Thưa Đại ca, cho em đi nào.*

Tạ Nguyên:

Bớ Hồ đông trại ơi, đừng có nóng nảy, như ta là

Suy Dịch số dĩ tường tế để
là Hữu cứu binh ám trợ vu ngục trung.

Ở này, lại có tin nữa đây

Hữu nhứt cá lão ông,

(32b) Ngộ thời lai báo tín.

Quân báo:

Báo Kì lão ông lai đáo dinh tiền,

Hữu cấp sự khát cầu thông báo⁽⁶¹⁾.

**Thiên Hùng, Tạ Nguyên, Hồ Khuê, Tôn Bưu, Lỗ Báo Hùng,
Vương Khôn, Lý Trọng:**

Hứa nhập

Kì Tử Phú:

Dạ dạ Hoạ lai bất thiếu Hoạ lai bất thiếu⁽⁶²⁾

Sự xuất kinh hoàng Sự xuất kinh hoàng⁽⁶³⁾

Kim La Côn ngộ nhập Hoài an

Bị Hầu thị tróc lai hệ ngục.

Hồ Khuê:

Tam hồn du trịnh trực, Tam hồn du trịnh trực⁽⁶⁴⁾

Thất phách lạc phiêu phi, Thất phách lạc phiêu

phi⁽⁶⁵⁾

Trời đất ơi Kim triều La đệ lâm nguy

là Do tại ngu huynh bất cẩn.

Em ôi! như anh là

Ức uất vô cùng hối hận

còn Bồi hồi mặc giải sầu trường.

*Phải chi, khi đó mà anh cứu mẹ Long Tiêu thời anh giết phứt
nó đi. Ngày nay có đầu làm vầy.*

Ngô thử thời mà trăm thảo trừ căn⁽⁶⁶⁾

thời Tắc kim nhựt tất vô phiền nã⁽⁶⁷⁾.

Tức cha chả là tức. Dạ thừa Quân sư, bây giờ biết mưu chi kế chi, mà cứu lấy em tôi, kéo tội nghiệp lắm nào.

Tạ Nguyên:

Ây, còn đợi lệnh Đại ca, mà tính lẽ nào cùng chẳng.

Thiên Hùng:

Bớ Quân sư ôi!

Chốn sơn trại để mặc ta trấn thủ

còn Cướp Hoài an nấy Tạ Quân sư.

(33a) Thống binh Đông lộ trường khu⁽⁶⁸⁾,

đặng mà Cứu La đệ khỏi vòng luy tiết.

Tạ Nguyên:

Quân chúng, nghe tao dặn

Cá cá đao thương bố liệt,

Nhân nhân kiếm kích bài khai⁽⁶⁹⁾.

Chỉ tiền lộ sát lai,

Vọng Hoài an trực tấn.

Hồ đông trại Hồ đông trại lãnh Tiên phong ấn

Cùng Kỳ lão đồng hành.

Lỗ Báo Hùng quản hậu tập binh

Tương xa tải tích tàng lương thực⁽⁷⁰⁾.

Vương Khôn Vương Khôn đương tả dục

Lý Trọng lãnh hữu chi.

Tôn Bưu Phó Tôn Bưu quản thủ Soái kỳ

Tuỳ ngã lệnh quân trung hộ vệ.

Đồng bài:

Pháo hưởng tam thanh tạt tạt hành⁽⁷¹⁾,

Pháo hưởng tam thanh tạt tạt hành

Phát chiến cổ **oanh** (hoanh), Phát chiến cổ
(hoanh)⁽⁷²⁾

Chấn quân uy như lôi đình động⁽⁷³⁾, Chấn quân
uy như lôi đình động

Thừa tướng lĩnh đảo Hoài an, Thừa tướng lĩnh
đảo Hoài an,

Diệt sài lang bất dung Hầu thị⁽⁷⁴⁾.

Đồng loạn:

Trực chỉ Hoài an tẩu lộ trình

Sát tha gian tặc bất nhiều sinh⁽⁷⁵⁾.

Kim cổ tề minh⁽⁷⁶⁾, binh đảo xứ... như kinh thôn
hổ cứ⁽⁷⁷⁾;

Kỳ khai chiêu triển

Tướng lai thời quý phạt thần kinh⁽⁷⁸⁾.

Quân báo:

Dạ, Kim dĩ chí Hoài an,

(33b) Thỉnh Quân sư định đoạt.

Tạ Nguyên:

*Chư huynh đệ ôi! ta tính làm vậy: để binh đóng tại đây, anh em
ta vào thành, kiến cơ nhi tác, hoặc là cướp ngục đoạt tù, rồi ra
đây, thời có binh tiếp ứng, nếu mà ta đem binh vào, rần rần rộ
rộ, ta e nó giết công tử trong ngục, chớ chẳng chơi. Vậy thời*

Truyền chúng tướng cuốn cờ xếp vác

Trạch lâm trung hạ trại đồn quân

Các tướng binh khí giới tùy thân,

Lai đảo Hồ gia cư trú.

Hồ mẫu:

Long hiền đệ ôi, thời

trong ngục cùng chẳng?

Nhị mẫu:

(34a) Nó đi thăm trong ngục, nó về nó nói cùng mẹ rằng

Chốn ngục cấm vô ra *cũng* chẳng dễ

nhưng mà Nỗi bịnh tình thang thuốc đã khó toan.

nay đã có Quân sư đây, thời

Liệu mưu chi cho trăm việc vẹn toàn,

Nếu để vậy chỉ e chẳng tiện.

Hồ Khuê:

Dạ thưa mẹ cùng dì vào (nghĩ), để việc ấy mặc anh em tôi.

Lại nói:

Thưa Quân sư, như vậy hẳn rằng chừ.

Tạ Nguyên:

Hồ đông trại ơi, vả chẳng

Nội ứng thiếu người giúp sức

Ngoại công hiểm kẻ ra tay.

chừ ta Có một cái mưu hay

E không người dám gắng.

Hồ Khuê:

Thưa Quân sư, có việc chi mà không dám gắng nữa kìa?

Tạ Nguyên:

Hồ đông trại dục vi nội ứng,

Tắc ngục trung vạn sự an bài⁽⁷⁹⁻⁾.

Ngô đương phụ nhĩ tiền lai

là Kim dạ khá y như thử.

Hồ Khuê:

Hảo a Văn tường thử ngữ

Khoái lạc ngô tình.

chi nữa Đề bảo đao lập tức dâng trình,
Nhập thành nội thừa cơ tác sự⁽⁸⁰⁾. a.

Thủ bị:

Quản Hoài an quân thứ
Mao Thủ Bị là ta.

nưh tôi là Miệng tuy ăn lộc quốc gia.
Lòng hỡi ghét người chánh trực.

*Từ ngày Hầu Đãng nó bắt La Côn, đem nộp cho ta. Thời quan
Tuần phủ, người kính trọng ta biết là chùng nào.*

Bất cứu thăng quan tấn chức

là Tất nhiên toạ hưởng vinh hoa⁽⁸¹⁾..

(34b) *Vậy thời mời Phu nưh ngồi cùng ta*

Nhứt đồng chước tửu âu ca,

Phu phụ truyền bôi cộng lạc⁽⁸²⁾. hè

*Này, uống đi Phu nưh, bây giờ vợ chồng mình cứ ăn uống
chơi, đừng lo giống chi hết.*

Hồ Khuê:

Đây đã tới dinh thăng Mao Thủ bị rồi đây, âu là

Thành viên nhứt dược,

Dĩ đao trung đình.

Thủ bị, như vợ chồng mầy là

Thử tội bất nhiều sinh,

Khá khán ngô bảo kiếm⁽⁸²⁾.

*Bây giờ tôi lấy dặng hai cái đầu rồi, thời đủ làm công việc, thôi,
còn ở làm chi đây, âu là*

Đề tha thủ cấp

Việt xuất ngoại tường⁽⁸³⁾.

Đầu bếp:

Cóc, vồ, tuy dùng trước
Ếch nấu hấp bưng sau.
Kíp tới đó mau mau,
Coi ăn rồi thay đĩa.

*Thiệt là tôi ở bồi với ông tôi đây, cũng là dễ, tuy ông ăn các vật
thời mặc dầu, nhưng mà ăn ít món lắm, ăn cóc vồ tuy rồi, thời
ăn ếch nấu hấp, rồi thời ăn cơm, với sườn heo kho. Như có trở
bữa thời ăn ảnh ương xào dấm.*

Lại nói:

Dạ, bầm ông, ó, ó, ó, ó.

Chân quái sự, chân quái sự
Quả hi kỳ, quả hi kỳ
Xem trước bàn mấy món còn y,
Ngó trên cổ, hai đầu đầu mắt. rồi.

Bớ làng xóm ơi, nếu vậy

Việc này ít chắc
Phải tới báo thượng ti.
Không thôi hoạ cập trì ngư⁽⁸⁴⁾,
Chẳng khỏi tội qui vu trưởng⁽⁸⁵⁾.

là

Báo:

Chân hoảng hốt, chân hoảng hốt
Thị ưu kinh, thị ưu kinh
Tại lâu trung cổ đả tam canh⁽⁸⁶⁾
Mao Thủ Bị phu thê bị sát.

Tuần phủ:

(35a) Thính khuyết tam hồn loạn lạc,
Nga văn thất phách phiêu phi.

Bổ khoái quân

Bổ khoái⁽⁸⁷⁾ quân lập tức bôn trì,
Tróc hung thủ tương lai vấn tội.

Tạ Nguyên:

Uý, Hồ đông trại về đây, vậy chớ công việc thế nào?

Hồ Khuê:

Mới ra một phút,
Lấy đặng hai đầu.

Vậy thời Xin Quân sư thiết kế mau mau
Cho tiểu đệ thi hành chóng chóng.

Tạ Nguyên:

Ồi a Chân cảm đồng, chân cảm đồng
Quả vô song, quả vô song
Nhữ kim triêu lai đao thị trung,⁽⁸⁸⁾
Tương thủ cấp, khá y như thử

Hồ Khuê:

Dạ Khâm thừa mật ngữ⁽⁸⁹⁾.
Lập tức đặng trình.

Bổ khoái:

*Anh em ta đây vâng lệnh thượng quan, đi bắt đứơc hung thủ, mà
bây giờ biết đứơc hung thủ đâu mà bắt.*

Hồ Khuê:

Ta nay hung thủ,
Tới bán đầu người.
Bán lấy tiền mua rượu uống chơi,
Ai mua nữa, ta bán cho cái nữa.

Bộ khoái:

Thằng mô quá dữ
Sao dám cả gan.

Bổ khoái ta áp lại bắt chàng
Đem giải nộp thượng quan hỏi tội.

Hồ Khuê:

Bắt biếc gì thời bầy bắt, nào tao có thềm chối đầu

Bộ khoái:

Dạ Chúng tôi vâng lệnh
Kiếm bắt loài hung.
Gặp một người đứng giữa thị trung,
(35b) Rao thiên hạ bán đầu Thủ Bị.

Tuần phủ:

Dẫn nó vào cho ta coi thử nào.
Chân quái dị, chân quái dị
Thị hung hoang, thị hung hoang⁽⁹⁰⁾

Gã kia, ta hỏi vậy chớ

Giữa thị thành sao người cả gan
Sát nhân mạng lại chẳng kiêng phép nước.

Vậy chớ người tên họ chi, quê quán chỗ nào mà dữ quá đi vậy.

Hồ Khuê:

Tuần phủ, như tao là
Hành bất cải danh
Toạ bất cải tính⁽⁹¹⁾.

Ta là Hồ Khuê, ở Kê Trảo Sơn

Tuần phủ:

*Ờ, người nói, người là Hồ Khuê, ở Kê Trảo sơn, vả chẳng, chém
hai cái đầu, nay người đem bán một cái, còn một cái ở đâu.*

Hồ Khuê:

*Tao đói bụng, tao ăn hồi hôm rồi, mà chưa no. Tao nói tối nay,
tao ăn một cái đầu của mày nữa.*

Tuần phủ:

Chân khủng cụ, chân khủng cụ
Thị kinh mang, thị kinh mang
Bớ, quân bây, xiềng trói nó cho chắc, vậy thời
Kíp dẫn xuống ngục đường
Đừng để đây không đặng.

đem nó đi cho mau.

Bổ khoái:

*Bớ quan Chúa ngục, nay có một tên tù mới sát nhân. Thượng
quan biểu đem cho ông, phải giữ gìn cho chắc chắn.*

Hồ Khuê:

*Chúa ngục, mày đem tao vô ở một chỗ với La Côn, chớ ở đâu,
tao không chịu.*

Tiểu nhị:

*Cái thứ tù, người ta muốn để đâu người ta để. Lại có nói ngang,
tao đánh cho ngọn roi chỉ địa, mà chết chừ.*

Hồ Khuê:

Cha chả Sao dám cãi lời tao,
Đánh cho người biết mặt.

Tiểu nhị:

Ông ôi! Chết tôi đi ông ôi! Là để tôi đem vô đó.

Lại nói:

Quá khổ, quá khổ
Rất kinh, rất kinh.
Hoạ đâu bay tới thành lình
mà Xui đó vào đây ngang dọc.
Thiệt là ngang quá, chứng quá đổi.
Phải một hai ngày nay, có ông vô

(36a) Tôi cũng nên xin hưu trí cho rồi.

Hồ Khuê:

Chúa ngục, thôi tao cho phép mày ra ngoài để tao ở đây.

Lại nói:

Hiền đệ ôi! Thời anh

Nghe tin tức khắp tìm nam bắc

ấy mần răng mà em

Chẳng lánh thân còn lén tới Hoài an.

Em ôi! Cơ hội này đứt ruột nát gan.

Thương vì đó, đau lòng xót dạ. *em ôi!*

Thời Thân em đã mắc vòng hoạn hoạ

Bịnh lại đau chi xiết hôn mê.

Chốn cấm trung cực khổ nhiều bề.

còn Nơi ngục lý thuốc thang đà khó liệu. đi em ôi!

Long Tiêu:

Vậy chớ mần gì mà ngồi coi buồn dữ vậy a ngài.

Tiểu nhị:

Thôi đừng có hỏi, tôi đã chết nửa thân mình.

Thiệt là tôi không nói giấu chi chú nó. Mấy lâu nay tôi giữ cái cửa ngục này, tù nó sợ tôi cũng như (sợ) cọp. Ai dè ngày nay, có một tên Hồ Khuê hồi hôm nó giết vợ chồng Thủ Bị. Bây giờ nó vô nó chịu ở tù, nó làm cái thân tôi cũng như con chó một thứ, thiệt là ông Trời ổng quả báo nhỡn tiền.

Mấy lâu nay, tôi đánh tù, bây giờ tù nó đánh lại, nay mà chú nó có muốn vô, thời phải cho cẩn thận, kéo nó ngang lăm.

Long Tiêu:

Vậy thời để mặc tôi, ụy này Hồ đại ca.

Hữu quân sư nhứt cá cấm nang,

Lai phó dữ Đại ca minh khán⁽⁹¹⁾.

Hồ Khuê:

Hảo a Quan lai thử ý
Chính hợp ngô tình.

Vậy thời Chốn ngục đường để mặc ngu huynh,
Việc cơ mật xin nhờ hiền đệ.

Long Tiêu:

Em ra đó, kể tương tự kể⁽⁹²⁾

(36b) Anh ở đây, mưu toại kỳ mưu⁽⁹³⁾.

chi nữa Mặt già chốn ngục đầu
Xin lui ra thành ngoại.

Trương Đông:

Tổ truyền thanh đại,
Mạch lý quyết minh.⁽⁹⁴⁾

Ngã tam thế y sinh,
Tiểu thần tiên Trương Đông

Như ta Tài quán chúng⁽⁹⁵⁾ người đều kính trọng

Tiếng nhân ngôn⁽⁹⁶⁾ ai cũng yêu vì.

Chợ Hoài An từ thuở đương quy,

Dòng Trương thị đời khen hậu phác⁽⁹⁷⁾.

*Bớ phu nơn ơi! Nay vợ chồng mình mà dựng no cơm ấm áo
làm vậy, là, nói cho phải*

Tài trị bệnh nhiều người độc hoạt,

Cây tay thầy thiên hạ ký sinh.

Cũng nhờ ơn Thánh tổ oai linh

Nên khiến nghĩa phu thê bách hợp.

Châu thị:

Dạ, dám thưa phu quân, như vợ chồng ta là

Vận thời đà tất phát

Phu phụ mới hợp hoan.

Chừ cũng đã tối rồi, vậy thời

Dắt đôi ta vào chốn xà sàng

Chung một gối cùng nhau an tức. hè.

Long Tiêu:

Nay tôi vâng lệnh Quân sư, bảo tôi đem cái đầu này phao cho Trương Đông. Chừ, để kêu nó mở cửa đặng tôi nói tôi rước nó, chi khỏi nó giận tôi, nó bỏ nó vô. Khi ấy tôi thừa cơ, tôi vớt cái đầu này vô trong đồ nó mới đặng.

Lại nói:

Bớ ai, ở trong nhà mở cửa cho tôi vào hết thuốc.

Châu thị:

Ai kêu, ó cái chú bữa hôm đây, chớ đi đâu vậy chú?

Long Tiêu:

Ờ thời Tôi vốn người bữa hôm

(37a) *Nay cũng tới rước thầy.*

thời Chốn ngục trung thiết cũng gần đây

Xin vào đó coi giùm làm phước nào.

Châu thị:

Ớ cái cha nói nhây thiệt. Thời, hôm trước đã rước một lần, người ta không đi, bữa nay còn tới rước nữa. Bớ chú kia, không phải ai thiếu nợ chú mà nửa đêm nửa hôm, chú tới chú giả ngộ hoài.

Long Tiêu:

Tôi biết lắm Đó đà mắc thừa mưu mình

Thôi thím ôi! như hồng đi thời ra đóng cửa cho tôi về.

Công việc đã xong rồi
Kíp trở về thưa lại. a

Hồ Khuê:

*Chúa ngục, nay tao buồn lắm, mày phải mua rượu cho tao
uống, không thôi, tao đánh chết.*

Tiểu nhị:

*Trời đất ôi! Mấy bữa rày ông vô, ông ở tù nào tôi có nhờ đồng
lớn đồng nhỏ gì, mà bây giờ lại bắt tôi mua rượu, mà không
mua đây ắt bị đánh.*

Lại nói:

Thôi, rượu đây, uống thời uống cho vui, đừng có kêu.

Hồ Khuê:

Trường dạ bất an chẩm tịch
Ngũ canh nan giải sầu tình⁽⁹⁸⁾.

Tao giận tao giận, cha chả là giận

Thống hận nễ súc sanh

mày Cảm khinh ngô thái thậm.

Tiểu nhị:

Vậy chớ ông giận ai dữ vậy ông?

Hồ Khuê:

*Tao giận thằng Trương Đông, nó rủ tao đi với nó, vô chém đầu
Thủ bị, chia cho nó một cái đầu, bây giờ nó bỏ tao ở tù một
mình, cho nên tao giận.*

Tiểu nhị:

Thiệt vậy hay sao ông. Vậy chớ Trương Đông nào, ở đâu?

Hồ Khuê:

*Sao không thiệt, Trương Đông làm thầy thuốc, ở trên đầu chợ
đó.*

Tiểu nhị:

Vậy thời, ông ngồi đó uống rượu chơi, để tôi đi đây một chút,
rồi tôi vô.

Lại nói:

Chân khoái lạc, chân khoái lạc,

Thị hân hoan, thị hân hoan.

chi nữa Kíp vào báo Thượng quan

(37b) Tới bắt chàng Trương Đông, a.

Hồ Khuê:

Ới a Đó đà trúng kế

Ta khỏi lo chi.

Đợi ngày mai Trương Đông vào đây,

Sẽ coi mạch đầu thang hốt thuốc.

Trương Đông:

Thong dong tự tại

Trạch xá an cư⁽⁹⁹⁾

Ngày ngày dựa chốn lê lư

Bữa bữa ăn đồ ngũ vị.

như ta Ở đời loạn phải tua phòng kỹ

còn như cái đạo làm thầy là

Cứu bệnh nghèo chẳng nệ ngân hoa.

Ai bắt nhân tự hữu thiên ma,

Mình tích đức tắc vô chương... **tuất**

Bổ khoái:

Vâng lời gia lão

Tới xét nhà thầy

Đầu người ta đâu, phải đem đây,

Việc nơn mạng chối từ không đặng.

Trương Đông:

Các cậu ôi! mấy bữa rày tôi không hết thuốc cho ai, mà nói rằng tôi mắc hơn mạng?

Bổ khoái:

Không phải, số là người cùng Hồ Khuê, chém vợ chồng Thủ Bị, cho nên Hồ Khuê khai rằng, đầu vợ Thủ Bị còn tại nhà người.

Trương Đông:

Các cậu ôi! Vả chẳng

Y năng cứu nhân
Khởi năng sát nhân⁽¹⁰⁰⁾.

như các cậu không tin thì xét

Bổ khoái:

Có đây *Đầu người hiện hoạch*
Ta xét đặt đây,
Lấy dây xiềng trói chặt hai tay.
Dẫn nhà gã đem về một chỗ.

Trương Đông:

Trời đất ôi! Cửa thiên môn sấm nổ
Miền... .. bời.

(38a) Trời đất ôi!

Kiến sầu này ai khiến cho tôi
còn *Long... ấy khiến xui cho mỗ.*

Văn:

Long... ấy khiến xui cho mỗ.
Ngày nay bị trăn trói làm vầy
Dây câu đàng buộc cổ thỉnh không

Châu thị:

Phu quân ôi!

Nay quân tử mắc vòng oan khuất
Phận nữ trinh chi tiết cô phòng.

Vậy thời Lạy đưa chàng cam toại ngục trung.
Đau lòng thiếp chi li càn các.

Vãn:

Càn các lòng này chua xót,

Vậy thời phu quân tới

Trước xa tiền nhỏ giọt châu sa.

Trương Đông vãn:

Bớ em, bớ em

Nỗi oan gia nghĩ mà kinh giới

Ngày nay mà tôi có cái oan ức làm vậy, là

Phận bạc hà há nại tân toan.

Tuần phủ:

Quyền phong Tuần phủ

Trấn nhậm Hoài an.

Nay Hồ Khuê khai chốn ngục đường.

Rằng Trương Đông cũng loài côn đảng.

Lời kia khai hãn

Tội nợ đã đành.

Bởi vậy cho nên ta

Sai khoái quân hoạt tróc gia hình

Sao chưa thấy hồi lai bảm bạch đây.

Quân:

Dạ

Vâng lời kim thạch

Tới xét Trương gia.

Quả đầu tang hiện hoạch trong nhà,

Nên bắt gã đem về giải nộp.

Tuần phủ:

Dẫn nó vào, gã kia

(38b) Xem diện mạo vốn người văn học
 Nhắm hình dung là phải kẻ y sinh.
 Có sao tâm tánh chẳng lành
 Mà lại hòa theo đảng dữ làm rứa kia.

Trương Đồng:

Oan tôi lắm, Thượng quan ôi!

Chỉ thiệt là ai sanh sự,
 mà A giao cho mổ sát nhân
 Dạ dạ Lạy ngô công soi xét làm ơn
 Tha giới tử tội tình kéo ức.

Tuần phủ:

Lời Hồ Khuê khai chắc
 Ngươi chớ khá chối từ.

Khoái quân, đem giam nó lại

Ta trở lại doanh tư,
 Đó lui ra cửa ngục.

Khoái quân:

Bớ quan Chúa ngục, nay có một tên tù mới vô, Thượng quan bảo đem giao cho ông.

Trương Tiểu nhị:

Cái mới quá chướng cho chớ. Công việc của người ta mau bán thời mặc người ta, cũng là cam lầy, thôi ở iếc gì thì ở.

Trương Đồng:

Vậy chớ, chẳng hay ai là Hồ Khuê, nào tôi có giết chóc chi ai, mà ông khai cho tôi, tội nghiệp vậy.

Hồ Khuê:

Thưa thầy, số là

Hữu ngô huynh đệ,

Bệnh tại tu du⁽¹⁰¹⁾.

Bởi vậy cho nên

Ngã thiết lập kỳ mưu

đặng mà Thỉnh tiên sinh khán mạch.

Vậy thời thầy ráng mà hốt thuốc cho em tôi mạnh rồi, tôi đem thầy ra, không chết chóc gì mà phòng sợ.

Trương Đông:

Trời đất ôi! Rước thầy như ông mời lần trước cũng chết cha tôi.

Nào, Trương Đông là mày phải không?

mày muốn xoi ngon roi chỉ thiên, hay là muốn ngon roi chỉ địa?

Hồ Khuê:

Chúa ngục, vả chẳng thẳng Trương Đông nó mắc tội cùng nhà nước chớ mày đánh nó, tao bẻ cổ mày chết.

Long Tiêu:

Chân khoái lạc, chân khoái lạc

(39a) TỐI HÂN HOAN, TỐI HÂN HOAN.

Trương Tiên sinh điều trị lương phương,

La công tử bệnh căn thuyên dã⁽¹⁰²⁾. *rồi.*

Tạ Nguyên:

Trương gia chân diệu thủ

Trị bệnh quả kỳ phương⁽¹⁰³⁾.

chư huynh đệ, vậy thời

Minh triều lai kiếp pháp trường⁽¹⁰⁴⁾

Giải cứu hồ La đệ.

Vương Khôn

Vương Khôn thừa ngã kế
Y nhứt lệnh thi hành.
Thỉnh Hồ, Long nhị mẫu đấng trình
Tải gia sản đồng quy sơn trại.

Lý Trọng

Lý Trọng phục vụ thành ngoại,
Bảo phù Trương Dõng gia thê.
Đồng nhứt lộ đề huề,
Vọng sơn đầu tấn phát.

Long Tiêu, Tôn Bưu

Nhị tướng chính tề qua vác
Tiên cầu đả phá ngục trung⁽¹⁰⁵⁾.
Cự thành môn nấy gã Lỗ Hùng
Cản tiền lộ sát tha quân chúng.

Chư tướng:

Dạ Khâm thừa tướng lệnh
Lập tức thi hành.

Tạ Nguyên:

Âu là ta lai đáo ngoại thành
Tụ quân sĩ thừa cơ tiếp ứng.

Tuần phủ:

Từ bắt đặng La Côn phản tặc,
Lại xui nên Thủ Bị vong thân.

*ẻ, tôi nghĩ lại cái thằng Hồ Khuê mà tôi ghê, ai đi cái thằng làm
sao mà*

Thừa thâm canh, thành nội sát nhân⁽¹⁰⁵⁾.

(39b) *thời thôi, nó còn*

Đề thủ cấp thị trung phát mãi

thiệt là gan cho chó

Quân báo:

Dạ HỮU MẬT CHIẾU BÁO VU THÀNH NGOẠI
THẦN TIẾP LAI TRÌNH BÁO ĐẠI QUAN.

Tuần phủ:

Quan tường chiếu chỉ
Thậm xứng ngô tình.

Bộ thần Phó Bộ thần truyền dữ cấm binh
Tương khí giới tiền lai thánh lệnh⁽¹⁰⁷⁾ đây

Lại nói:

Số là HỮU THÁNH HOÀNG NGHỊ ĐỊNH
TRẢM PHẢN TẶC LA CÔN
TỊNH HỒ KHUÊ, TRƯƠNG DŨNG NHỊ NHƠN
ĐIỀU THỦ CẤP TRÀNG AN HIỂN NỘP⁽¹⁰⁸⁾.

Vậy thời CÁ CÁ NGHIÊM BÀI QUA GIÁP
NHÂN NHÂN BỐ LIỆT ĐẠO THƯƠNG⁽¹⁰⁹⁾.
PHỘC TAM DANH DẪN ĐÁO PHÁP TRƯỜNG,
Y NHỨT LỊNH NGỌ THỜI XỬ QUYẾT.*a*

Chư Đại vương:

Kê Trảo sơn hào kiệt,
Đồng lai kiếp pháp trường.
Quyết sát nễ tham quan
Tận trừ tha ô lại^l.

Đại chiến...

Ngục quan:

Thượng quan ôi! coi lấy đó mà coi
Đứa thời rách dái,
Người lại cụt tay.

Ông bị sút lỗ tai,
Tôi gãy hai cái cẳng.

*Rồi đây, họ mời đi ăn đám giỗ, làm sao đi, ắt là phải tốn tiền xe
kéo rôi.*

Tuần phủ:

Ngục quan ôi! Bởi tại mình bất cẩn,

(41a) Nên bọn chúng lăng loàn.
 Làm cho sĩ tốt thương tàn,
 Khiến nỗi quan quân ngộ hại.
 Nay nó đã phản hồi sơn trại,
 Chúng ta *nên* biểu tấu trào đình.
 Hoạ may nhờ lượng thánh minh,
 Hoặc có ban ơn xá tội *chăng?*
 Nghĩ cuộc đời nhiều nỗi gian nan.
 Ngàn thu kính chúc ngô hoàng,
 Quét thanh bốn cõi, đặt an chín trùng.

PHẦN TRANG LẦU, 3 HỒI

VĂN

CHÚ THÍCH HỒI I

- (1) *Kinh du bắc hải* 鯨遊北海: Cá kinh đi chơi biển bắc.
- (2) *Phượng ứng Tây kỳ* 鳳應西岐: Chim phượng ứng với đất Tây kỳ.
- (3) *Lạc Nghiêu thiên đế đức hàm hi* 樂堯天帝德咸熙: Vui Nghiêu vua trời đức đều hưng thịnh.
- (4) *Khai Hán vận hoàng đồ củng cố* 開漢運皇圖鞏固: Mở vận Hán hoàng đồ vững chắc.
- (5) *Nghĩa đởm* 義膽: Gan làm việc nghĩa.
- (6) *Đường tộ* 唐祚: Ngôi nhà Đường.
- (7) *Sàm gian* 讒姦: Kẻ gian xảo gièm pha
- (8) *Tuyệt quân lương bị khốn ư quan* 絕軍糧被困於關: Quân lương hết bị khốn đốn nơi cửa quan.
- (9) *Vu phản quốc, tội tru kỳ thê tử* 誣反國罪誅其妻子: Vu cho là phản quốc, tội chém đầu đến cả vợ con.
- (10) *Nhân vô viễn lự* 人無遠慮: Người không có nỗi lo xa.
- (11) *Họa tất triền thân* 禍必纏親: Tai họa tất trói chặt thân mình.
- (12) *Đổng khóc* 慟哭: Khóc lớn lên
- (13) *Bình địa khởi phong ba* 平地起風波: Đất bằng dậy sóng gió.
- (14) *Tang điền vi thương hải* 桑田為蒼海: Ruộng dâu biến thành biển xanh.
- (15) *Nhứt đán đồi ba* 一旦頽波: Một ngày sóng đổ
- (16) *Thiên thu bão hận* 千秋抱恨: Ngàn năm ôm hận.
- (17) *Mẫu hề cúc ngã thiên dã cừu dư* 母兮鞠我天也仇余: Mẹ nuôi nấng dạy bảo ta, còn trời lại ghét ta.
- (18) *Họa cập trì ngư* 禍及池魚: Họa đến ao cá.
- (19) *Phong xuy vân nhạn* 風吹雲雁: Gió thổi nhạn mây.

(20) *Diệc ký kiến chỉ* 亦既見止: Cũng đã thấy dừng.

(21) *Vân hồ bất sĩ* 云胡不俟: Sao lại chẳng chờ.

(22) *Kim bán lộ nhất ngôn nan tận* 今半路一言難盡: Nay nửa đường một lời chẳng hết.

(23) *Lịch thiên tân vạn khổ vuu thâm* 歷千辛萬苦尤深: Trải ngàn cay vạn đắng thêm sâu.

(24) *Thước di sào huyết lệ sái ban ban* 鵲移巢血淚洒班班: Chim thước dời tổ nước mắt rơi loang lổ.

(25) *Viên thất sở sầu trường phân đoạn đoạn* 猿失所愁腸分段段: Vượn mất chỗ ruột buồn đứt từng đoạn.

(26) *Quốc vận điên nguy* 國運顛危: Vận nước điên đảo.

(27) *Cứu tử chi ân* 救死之恩: Cái ơn cứu cho khỏi chết.

(28) *Tái sanh chi đức* 再生之德: Cái đức làm cho được sống lại.

(29) *Soái phụ khốn binh ư biên vực* 帥父困兵於邊域: Cha làm nguyên soái binh bị vây khốn nơi biên giới.

(30) *Mẫu thân ký tích vu Vân am* 母親寄跡于雲庵: Mẹ hiện đang sống tạm nơi Vân am.

(31) *Khủng thành nội nhất triều lương tận* 恐城內一朝糧盡: Sợ trong thành một sáng hết lương thực.

(32) *Tắc quân trung vạn chúng tâm mang* 則軍中萬眾心忙: Ất là trong quân muôn người hoang mang lo sợ.

(33) *Thọ ưu kinh nhật dạ hoàng hoàng* 受憂驚日夜惶惶: Đêm ngày nhận lấy sự lo lắng sợ hãi hoang mang.

(34) *Tư cứu viện âm thư tịch tịch* 思救援音書寂寂: Nghĩ đến binh cứu viện thì tin tức vắng vẻ.

(35) *Thiên các nhất phương* 天各一方: Mỗi người một phương.

(36) *Lưu chiến địa tâm huyền thiên lý* 留戰地心懸千里: Ở nơi chiến địa lòng như treo ngàn dặm.

- (37) *Cầm tặc tắc cầm vương* 擒賊則擒王: Bắt giặc ấy là bắt vua.
- (38) *Thống hùng binh trực vãng biên cương* 統雄兵直往邊疆: Thống lãnh binh hùng thẳng đến biên cương.
- (39) *Hội huynh đệ giải khai nạn phụ* 會兄弟解開難父: Hội họp anh em để giải nguy cho cha bị nạn.
- (40) *Phủ thủ cung thừa giáo mạng* 俯首恭承教命: Cúi đầu kính cẩn nghe lời dạy.
- (41) *Khuynh thân lãnh ký kim ngôn* 傾身領記金言: Nghiêng thân ghi nhận lấy lời vàng
- (42) *Điệp điệp sầu thành nan phá* 疊疊愁城難破: Thành sầu trùng trùng khó phá.
- (43) *Diêu diêu biệt lộ hà cùng* 遙遙別路何窮: Xa xa đường sá biết khi nào là cùng.
- (44) *Đạo nhân thần dục nhật bổ thiên* 道人臣浴日補天: Cái đạo làm tôi là tắm cho mặt trời, vá trời. Lấy tích xưa của Trung Hoa, Nữ Oa đội đá vá trời, còn Hi Hòa thì tắm cho mặt trời. Ý nói làm những việc vô cùng to lớn, khó khăn.
- (45) *Thủy đông lưu nan vọng tương phùng* 水東流難望相逢: Nước chảy về đông khó trông mà có ngày gặp nhau.
- (46) *Kim từ mẫu Vân am ký ngụ* 今慈母雲庵寄寓: Nay mẹ hiền ở nhờ ở nơi Vân am.
- (47) *Ngã đệ huynh biệt lộ đầu thân* 我兄弟別路投親: Anh em ta đường khác đi ở nhờ người thân.
- (48) *Cấp Thọ cô chu phiếm phiếm* 汲壽孤朱汎汎: Cấp Thọ thuyền cô mỏng mảnh.
- (49) *Trinh Vân lưu thủy san san* 禎雲流水潺潺 Trinh Vân nước chảy róc rách.
- (50) *Nhân sinh họa phước cánh vô đoan* 人生禍福更無端: Họa phước đời

người càng không manh mối.

(51) *Thiên đạo doanh hư ưng hữu số* 天道盈虛應有數: Đạo trời với đầy đều có số.

(52) *Lạc mạc lạc hề tân tương tri* 樂莫樂兮新相知: Vui chớ vui chừ mới biết nhau.

(53) *Oán mạc oán hề, sanh biệt ly* 怨莫怨兮生離別: Oán chớ oán chừ sống ly biệt.

(54) *Thiên dã mạc mạc trí như trí* 天也莫莫致如致: Trời ấy tối tối gởi mà gởi.

(55) *Mạng dã mạc mạc, vi nhi vi* 命也莫莫為而: Mệnh ấy mờ mờ làm mà làm.

(56) *Vạn lý diêu diêu hành lộ viễn* 萬里遙遙行路遠: Vạn dặm xa xôi đường đi thật xa vời.

(57) *Thốn tâm cảnh cảnh khứ tình nan* 寸心耿耿去情難: Tấc lòng canh cánh tình khó bỏ.

(58) *Khán kiến my thanh mục tú* 看見眉青目秀: Xem thấy mày xanh mắt đẹp.

(59) *Trừng chiêm mã tráng nhân cường* 澄占馬壯人強: Lặng xem ngựa khỏe người mạnh.

(60) *Vi thần bất trung* 為臣不忠: Làm tôi mà không có lòng trung.

(61) *Tâm tiểu tiểu uấn vu quần tiểu* 心悄悄慍于羣悄: Lòng lặng lẽ giận nơi lặng lẽ.

(62) *Lẫm lẫm hàn phong xuy triệt cốt* 凜凜寒風吹徹骨: Gió tây lạnh lẽo thổi thấu xương.

(63) *Huân huân nhiệt khí thượng công tâm* 薰薰熱氣上攻心: Huân huân khí nóng đánh vào tim.

(64) *Tu du bệnh thể hôn trầm* 須臾病勢昏沉: Khoảnh khắc thể bệnh bỗng hôn mê

- (65) *Bất tri nhân sự* 不知人事: Chẳng biết việc gì hết, (bất tỉnh nhân sự).
- (66) *Vô đoan nhạ họa* 無端惹禍: Không mớí gây họa.
- (67) *Bất cập phệ tề* 不及筮齊: Chẳng kịp bói cùng.
- (68) *Ngọa sàng thượng* 臥床上: Nằm trên giường
- (69) *Nang nội... đái tùy hà vật* 囊內帶隨何物: Trong túi mang theo vật gì?
- (70) *Thử chứng bất tu quá lự* 此症不須過慮: Chứng này chẳng nên lo quá.
- (71) *Khả tốc dụng Khương thang* 可速用薑湯: Nhanh chóng dùng thang gừng.
- (72) *Dống xuất châu thân hãn xuất* 涌出周身汗出: Khắp thân mồ hôi chảy ra.
- (73) *Đa môn cứu tử chi ân* 多蒙救姐之恩: Xin được mong ơn cứu tử.
- (74) *Toàn lại hồi sinh chi đức* 全賴回生之德: Hoàn toàn nhờ ở đức hồi sinh.
- Cấp cứu nhưt thời tạm tức* 急救一時暫息. Nhất thời việc cấp cứu đã tạm nghỉ.
- (76) *Khủng thư sinh quý thể vị an* 恐书生貴體未安: Sợ rằng thân thể của người thư sinh này chưa được yên ổn.
- (77) *Qui linh hạc toán* 龜齡鶴算: Tuổi thọ sống lâu như rùa như hạc.
- (78) *Hữu cấp sự bất năng trì hoãn* 有急事不能遲緩: Có việc gấp chẳng thể trì hoãn.
- (79) *Tiểu tâm, vật lậu hành tàng* 小心勿漏行藏: Cẩn thận chớ để lộ ra ngoài.
- (80) *Ngô thử khứ tắc vi thâm lự* 吾此去則為深慮: Ta đi đây ắt là có nhiều lo lắng sâu xa.
- (81) *Tẩu lậu phong thanh* 走漏風聲: Để lộ tin tức
- (82) *Bất miễn toàn gia tru lục* 不免全家誅戮: Khiến cho cả gia đình đều bị giết sạch.
- (83) *Thần nhân ứng triệu* 神人應兆: Thần nhân ứng điềm tốt.
- (84) *Đào tai* 逃災: Trốn chạy vì tai họa

- (85) *Tùng phụ mẫu chi mệnh* 從父母之命: Theo mệnh lệnh của cha mẹ.
- (86) *Hữu môi chước chi ngôn* 有媒妁之言: Có lời nói mối lái của bà mối.
- (87) *Tang gian Bộc thượng chi bôn* 桑間瀑上之私奔: Việc trai gái đưa nhau vào trong rừng dâu trên sông Bộc để làm chuyện ân ái riêng tư.
- (88) *Quân tử Hà châu chi trọng sính* 君子河洲之重聘: Người quân tử rất trọng việc sính lễ nơi Hà Châu.
- (89) *Phàm vi đệ tử, đương phục kỳ lao, hà tất ngôn thưởng* 凡為弟子,當服其勞,何必言賞: Hễ là người đệ tử (đi ở đợ), trong lúc đang làm việc nhọc mệt, hà tất phải nói lời khen thưởng.
- (90) *Tại gia vi nô bộc, xuất ngoại vi công khanh* 在家為奴僕, 出外為公卿: Ở nhà là kẻ hầu hạ nhưng khi đi ra ngoài là bậc công khanh.
- (91) *Bảo song* 寶窓: Cửa sổ quý.
- (92) *Kim ốc* 金屋: Nhà vàng, nhà người quyền quý giàu sang ở.
- (93) *Tấn thoái lưỡng nan* 進退兩難: Tới lui cả hai đều khó.
- (94) *Kỳ nhất cuộc, cầm nhất trương* 棋一局琴一張: Cờ một bàn, đàn một khúc.
- (95) *Tửu nhất hồ, thi nhất chương* 酒一壺詩一章: Rượu một bầu, thơ một chương.
- (96) *Ngô đồng diệp lạc hề, kim phong phảng phất* 梧桐葉落兮金風仿紡絨: Lá ngô đồng rụng chừ, gió tây phảng phất.
- (97) *Phượng hoàng vị ngộ hề, âm vũ thê lương* 鳳凰未遇兮陰雨淒涼: Chim phượng hoàng chưa gặp chừ, mưa nặng thê lương.
- (98) *Âm trung tối hữu đa tình* 音中最有多情: Trong âm thanh tiếng nghe qua có nhiều tình cảm.
- (99) *Huyền vận tất nhiên ngụ ý* 弦韻必然寓意: Tất nhiên là vận dây đàn có ngụ ý.
- (100) *Ngã viên trung tứ diện tường vi* 我園中四面牆圍: Trong vườn ta bốn mặt đều có tường bao bọc.

(101) *Hữu bạch hổ đáo vu lâu hạ* 有白虎到于樓下: Có con hổ trắng đi đến dưới lầu.

(102) *Trương cung lai cấp xạ, bất thứ nễ độc trùng* 張弓來急射,不次你毒虫: Dương cung liền vội bắn, chẳng ngán gì loại trùng độc.

(103) *Thanh sơn bất hủ, Lục thủy trường tồn* 青山不朽六水長存: Núi xanh chẳng nát, Sông lục mãi còn.

Đa môn kim thạch chi ngôn, Thâm cảm tài bồi chi đức 多蒙金石之言, 深感栽培之德: Mong nhờ lời vàng đá, Cảm động vì đức tài bồi.

(104) *Quan tiếp tiễn quả nhiên thần tốc, Tắc thử nhân võ nghệ siêu quần* 觀接箭果然神速, 則此人武藝超羣: Xem cách bắt lấy mũi tên quá nhanh; Đúng là người này có võ nghệ siêu quần.

(105) *Thị Đường trao khai quốc chi nguyên huân* 是唐朝開國之元勳: Là bậc mở nước đầu tiên của triều Đường.

(106) *Cố kết bách niên kháng lệ* 固結百年伉儷: Kết bền chặt trăm năm sánh đôi.

107) *Diêu vọng thành trung khứ lộ trình, Sanh nhai độ nhật lạc ngô tình* 遙望城中去路程, 生崖度日樂無情: Xa trông trong thành chặng đường đi, Sinh sống qua ngày tình ta vui.

Càn khôn thế giới nhất sanh lao碌, Tẩu vô cùng nam bắc tây đông 乾坤世界一生勞碌 走無窮南北西東: Càn khôn thế giới sống một đời khó nhọc, chạy cùng trời khắp cả bốn phương.

(108) *Kim hữu La Tăng, phản bạn, binh bại, đầu Phiên quốc, pháp nan dung, ưng tru toàn tộc* 今羅增反伴兵敗, 投番, 國法難容, 應誅全族: Nay La Tăng phản bạn bại binh, sang đầu nước Phiên, luật pháp khó dung, nên giết toàn họ.

Hận tha thê tử đào xuất hoàng thành. Kim họa đồ hình, huyền chư trấn thị 恨他妻子逃出皇城. 今畫圖形, 懸諸鎮市: Hận rằng vợ con nó đã trốn ra khỏi hoàng thành. Nay vẽ đồ hình, treo nơi thị trấn, nơi chợ búa.

Như hoạch đắc giả, trọng thưởng thiên kim. Cố ý oa tàng, tội cai đồng tội:
如獲得者,重賞千金.固意窩藏罪該同罪 Như ai bắt đảng, trọng thưởng
ngàn vàng. Cố ý che giấu, tội cũng như thế.

(109) *Chân thoái hối 真退悔:* Thật là xui xẻo!

(110) *Thị kinh mang 是驚忙:* Thật là kinh sợ hoang mang.

(111) *Công tử họa lai bất trắc 公子禍來不測:* Công tử họa đến không
lường trước được.

(112) *Thành nhơn chi mỹ, cứu nhơn chi nguy 成人之美,救人之危:* Người
quân tử thành tựu cái đẹp cho người khác, cứu giúp người khác trong lúc
nguy khốn.

(113) *Tiền thì ân nghĩa quảng thi 前時恩義廣施:* Trước đây đã thi hành
rộng rãi cái ơn nghĩa.

(114) *Kim nhật khởi vô báo đáp 今日豈無報答:* Ngày hôm nay há lại không
báo đền?

(115) *Phụ thân nghi khẩn cấp, Lai báo dữ Hồ công, Sử tha tốc vãng Sơn
Đông, Tiếp ứng La gia công tử 父親宜緊急,來報與胡公,使他速往山東,
接應羅家公子:* Cha nên đi khẩn cấp, đến báo cho Hồ công, Khiến ông ấy
hãy nhanh đến Sơn Đông, để tiếp ứng cho công tử họ La.

(116) *Văn tường thử ngữ, thậm ứng ngô tình 聞詳此語,甚應吾情:* Nghe rõ
lời này, quả là ứng hợp với tình cảm của ta.

(117) *Lai trấn thượng Hồ gia báo tín 來鎮上胡家報信:* Đến trên trấn của
họ Hồ đang trấn giữ để báo tin.

(119) *Dạ đốc tạc anh hùng nghĩa khí 膾篤鑿英雄義氣:* Lòng quyết ghi việc
nghĩa khí anh hùng.

(120) *Non Dĩ 嫩妃:* Núi trọc. Ở đây lấy ý từ 1 câu trong Kinh Thi “Trắc bỉ Dĩ
hề, chiêm vọng mẫu hề” (Lên núi Dĩ chừ trông ngóng mẹ chừ) tức là chỉ về
người mẹ.

(121) *Tập nã 揖拿:* Truy bắt.

(122) *Văn nhất thời sững sốt, loạn cửu khiếu hôn mê* 聞一時爽燁,亂九竅昏迷: Nhất thời sững sốt khi nghe, làm cho chín lỗ khiếu bấn loạn dẫn đến hôn mê.

(123) *Thiên sinh hữu ngã Hồ Khuê, Thế thượng khởi dung Thẩm tặc* 天生有我胡奎,世上豈容沈賊: Trời sinh ta là Hồ Khuê, thì trên đời này há dung cho tên giặc họ Thẩm.

(124) *La nhị đệ kim triêu thất lạc, sử ngu huynh chung nhật bất an* 羅二弟今朝失落,使愚兄終日不安: Em thứ 2 họ La sáng nay thất lạc, Khiến anh đây suốt ngày chẳng an.

(125) *Nhập phòng trung bái biệt từ huyên, Vọng trấn thượng truy tầm nhị đệ* 入房中拜別慈萱,望鎮上追尋二弟: Vào trong phòng bái biệt mẹ hiền, Trông lên trấn kiếm tìm nhị đệ.

(126) *Hải giác thiên biên* 海角天邊: Bên trời góc bể.

(127) *Tình quan họa phước, sự thuộc nhiên mi* 情關禍福,事屬燃眉: tình hước họa nơi quan ải, sự việc cấp bách như cháy lông mày.

(128) *Vạn hải thiên sơn biến xứ tầm, Nhất triêu kiến diện thủy an tâm. Cảnh cảnh đan tâm quyết cứu La ngã gia hiền đệ, Lãng lãng hào khí, thề sát tha Thẩm tặc gian thần* 萬海千山遍處尋,一朝見面始安心,耿耿丹心決救羅我家賢弟,凌凌皓氣,誓殺他沈賊姦臣: Muôn biển ngàn núi đi khắp tìm, Một mai thấy mặt mới yên tâm, Lòng son chói chói quyết cứu cho được La hiền đệ nhà ta, Hào khí lên cao, thề giết tên gian thần họ Thẩm mới thôi.

CHÚ THÍCH HỒI II

(1) *Xa thư nhất thống, nhật nguyệt trùng huy; Thanh thanh xuân tuệ lưỡng kỳ, Lạc lạc dân ca ngũ khố* 車書一統, 日月重輝, 青青春穗兩岐, 落落民歌五綺: Nay thiên hạ thống nhất về một mối. (Xa: thư Xa đồng trục, thư đồng) Mặt trời, mặt trăng cùng soi sáng, Nơi nơi dân hát ầm no.

(2) *Phan long phụ phượng* 攀龍附鳳: Leo rồng bám phượng.

(3) *Ý cường lã nhược* 倚強凌弱: Ý mạnh hiếp yếu.

(4) *Thọ khuất hàm oan* 受屈冤: Nhận khuất mình trước nỗi hàm oan.

(5) *Hữu Khâm sứ đáo lai dinh hạc, Lệnh bộ thần phi báo trướng loan* 有欽使到來營鶴, 令部臣飛報帳鸞: Có vị Khâm sứ đến nơi doanh trướng, Lệnh cho kẻ bộ thần báo ngay vào trong màn trướng.

(6) *Thiết án hương đăng chúc huy hoàng, cụ trào phục, tiền lai tiếp chỉ* 設案香燈燭輝煌, 具朝服前來接旨: Bày hương án đuốc đèn sáng rỡ, Mặc áo triều, đến trước tiếp chỉ.

(7) *Triều nội vãng lai thiên lý, Thành trung liêu kính nhất bôi* 朝內往來千里, 城中聊敬一杯: Trong triều đã lại qua ngàn dặm, Trong thành tạm kính mời một chén rượu.

(8) *Thánh thượng hữu hà chiếu triệu, Khâm sai bạt thiệp quan sơn* 聖上有何詔召, 欽差跋涉關山: Đức thánh thượng có chiếu triệu nào đây, mà quan Khâm sai phải lặn lội nơi xa xôi quan ải này.

(9) *Ngô phụng thánh hoàng hạ sắc, Triệu công di trấn Tây thành* 吾奉聖皇下敕, 召公移鎮西城: Ta phụng mệnh Thánh hoàng xuống sắc chỉ, Mời ông dời trấn thành Tây

Nghi lập tức đăng trình, Hạn tam triều phó nhậm 宜立即登程, 限三朝赴任: Ngay lập tức lên đường, hạn cho ba ngày đến nhiệm sở.

(10) *Ti chức triều trung tấu bẩm, Minh công trấn thượng thừa hành* 卑職朝中奏稟, 明公鎮上承行: Ty chức ở trong triều xin bẩm tấu, Xin Minh công trên trấn thừa hành.

(11) *Lệnh truyền dữ vệ binh, vọng Tràng An phản bộ* 令傳與衛兵, 望長安返步: Truyền lệnh cho đội vệ binh, trông về Trường an mà lui bước.

(12) *Họa lai bất trắc, sự xuất vô đoan* 禍來不測, 事出無端: Họa đến không lường trước được, việc ra thiệt là vô cớ.

(13) *Hạ điển hình tru lục toàn gia* 下典刑誅戮全家: Xuống điển hình giết hết cả nhà.

(14) *Lộ tin tức tha phương đào nạn* 漏信息他方逃難: Tin tức bị lộ ra nên phải đi nơi khác để trốn.

(15) *Phá sào kích noãn* 破巢擊卵 Phá tổ đập trứng.

(16) *Ái ốc cập ô* 愛屋及烏: Thành ngữ: chỉ vì yêu căn nhà của mình nên yêu luôn cả con quạ đậu trên mái nhà, nghĩa tương tự như câu: “Thương ai thương cả đường đi lối về”.

(17) *Đoạn chinh bào thiên các nhất phương* 斷征袍天各一方: Cắt chiến bào mỗi người một phương.

(18) *Thôi chiến mã trường phân cử khúc* 推戰馬腸分九曲: Thúc ngựa chiến ruột phân chín đoạn.

(19) *Sĩ đồ yển kiến, vương thất lãng di* 仕途摠蹇, 王室陵夷: Con đường làm quan gập ghềnh, Hoàng gia ức hiếp kẻ mọi rợ.

(20) *Kim phu tướng đơn hành thiên lý, Lưu thiếp thân độc túc cô phòng* 今夫將單行千里, 留妾身獨宿孤房: Nay phu tướng riêng đi ngàn dặm, giữ thân thiếp riêng ở phòng cô.

(22) *Hạ hạ bạch câu không cốc, miên man hoàng điểu khâu ngưng* 皓皓白駒空谷, 綿綿黃鳥丘隅 Chói chói ngựa trắng trong hang vắng, miên man chim vàng nơi gò đồi.

(23) *Đăng Dĩ lĩnh ta hà cập hĩ* 登岷嶺嗟何及矣: Lên núi Dĩ than làm sao

đến vậy? (Núi Dĩ, (Khỉ)tượng trưng cho người mẹ). Kinh Thi có câu: *Trắc bĩ Dĩ hề, chiêm vọng mẫu hề* (Lên núi Dĩ chừ, nhìn ngóng mẹ chừ).

(24) *Quốc gia đồi bại, xã tắc khuynh nguy, vương sự mị cổ, ngã tâm thương bi* 國家頹敗,社稷傾危,王事靡古,我心傷悲: Nước nhà lụn bại, đất nước nghiêng nguy, việc vua dối lừa, lòng ta thương xót.

(25) *Trung thần bài quốc nạn, hiếu tử báo thân ân* 忠臣排國難, 孝子報親恩: Kẻ trung thần thì trừ cho nước nhà khỏi bị nan; người con hiếu phải biết báo ơn cho người thân.

(26) *Tiến nịnh trừ gian* 剪佞除姦: Diệt trừ kẻ nịnh trừ đi kẻ gian.

(27) *Sanh vi La thị chi thê, Tử tác La gia chi quỷ* 生為羅氏之妻, 死作羅家之鬼: Khi sống thì làm vợ nhà họ La, nếu chết thì cũng chỉ làm quỷ nhà họ La mà thôi.

(28) *Bồ bặc nhập phòng vi, cấp cấp lai trướng hạ* 匍匐入房幃, 急急來帳下
Bò vào trong phòng, nhanh chóng núp dưới trướng.

(29) *Hữu gian tặc, hữu gian tặc, nhập phòng vi, nhập phòng vi, thể nữ tốc cầm chi bả côn lai đả sát* 有兇賊有兇賊, 入房幃, 入房幃, 彩女速撿之把棍來打殺: Có gian tặc vào trong phòng! Tên thể nữ nhanh cầm chiếc gậy đến đánh giết.

(30) *Nghịch chủng do hà tác loạn, quả nhiên cầm thú dã tâm* 逆種由何作亂, 果然禽獸野心: Kẻ nghịch chủng do đâu mà làm loạn, quả nhiên là cái dã tâm của loài cầm thú.

(31) *Đô sát viện bách gia kế thất, thiếp biểu xưng Hầu thị phu nhân* 都察院百家繼室, 妾表稱侯氏夫人: Người vợ kế nhà họ Bách, làm Đô sát viện, thiếp là Hầu thị phu nhân.

(32) *Hung hoang đảng tử* 凶荒蕩子: Thanh niên hung tàn lêu lổng.

(33) *Mục khứ mi lai* 目去眉來: Mắt qua mày lại (một hình thức liếc mắt đưa tình).

34) *Lượng đại, phúc diệc đại, Khoan nhưn dã ái nhân* 量大, 福亦大; 寬人

也愛人: Có lòng bao dung lớn thì phước cũng lớn, người có lòng độ lượng là người có lòng yêu người.

(35) *Khoảnh khắc hồn du nhập quỷ quan, thương thiên hà sự đổ hồng nhan,*
頃刻魂遊入鬼關, 蒼天何事妒紅顏 Bồng chốc hồn vào chơi nơi âm phủ,
Trời xanh sao lại ghét kẻ hồng nhan

Mông lung mộng kiến từ thân diện, Thùy liệu kim sinh phản thế gia 蒙
矓夢見慈親面, 誰料今生反世間 Mơ màng mộng thấy mặt hai thân, Ai dự
đoán được có thể trở lại thế gian?

(36) *Bá đô đường ấu nữ, thiếp biểu tự Ngọc Sương, tích phụ thân viễn trấn
biên phương* 百都堂幼女, 妾表字玉霜, 昔父親遠鎮邊方: Con gái của Bá
Đô đường, thiếp tên là Ngọc Sương, trước đây cha tôi đi trấn ở phương
ngoài

*Kim gia nội Hầu Đăng tác quái, Hận kế mẫu tư tâm nịch ái, Mạ thiếp thân
mãn diện tà tu* 今家內侯登作怪, 恨繼母私心溺愛, 罵妾身滿面慙羞:
Hôm nay trong nhà Hầu Đăng làm điều tác quái, hận là người mẹ kế riêng
lòng nuông chiều quá mức, chửi mắng tôi quá sức xấu hổ.

(37) *Hốt văn tự sự, xúc động ngô tình* 忽聞敘事, 觸動吾情: Bồng nghe mọi
việc, làm tình ta cảm động.

(38) *Tu yêm lệ, vật hàm bi* 須俺淚, 勿含悲: Nên ngừng khóc, chớ có buồn
nữa

(39) *Yết địa hân thiên chí khí hào, Thiên sơn vạn hải bất từ lao* 揭地徹天志
氣豪千山萬海不辭勞 Cảm xuống đất tung lên trời chí khí hào hùng; Ngàn
núi muôn biển chẳng từ lao nhọc.

(40) *Kham thán tiểu thư đa khổ mệnh, Quái tai Hầu thị tối gian điêu* 堪嘆
小姐多苦命, 怪哉侯氏最奸刁: Thương thay tiểu thư nhiều mạng khổ, lạ
thay Hầu thị quá gian hiểm xảo trá!

(41) *Chân phách thảng* 真魄倉: Thảng thốt hồn phách.

(42) *Vô phương tầm mịch* 無方尋覓: Không biết tìm kiếm ở nơi nào.

(43) *Địa thượng phong ba* 地上風波: trên đất sóng nổi

(44) *Kim nhất dạ bất tri khứ hướng* 今一夜不知去向: Nay một đêm chẳng biết đi về hướng nào.

(45) *Nhãn tiền xúc cảnh thương tâm* 眼前觸景傷心: Xúc động vì cảnh trước mà mà trong lòng thương xót.

(46) *Họa kết cơ thâm* 禍結機深: Kết họa mưu sâu

(47) *Vong gia thất sở* 亡家失所: Mất nhà mất chỗ.

(48) *Hoạn nạn tương tùy* 患難相隨: Hoạn nạn cùng theo nhau.

(49) *Tâm nội ưu sầu bất tận, mục trung lưu lệ nan cầm* 心內憂愁不尽, 目中流淚難禁: Trong lòng vô cùng buồn rầu lo lắng, nước mắt chảy khó cầm lại được.

(50) *Bỉ thương mang hà xứ tương tầm* 彼蒼茫何處相尋: Trời mênh mông bát ngát kia biết nơi nào để cùng tìm nhau.

(51) *Bất an tọa thị* 不安坐視: Không thể ngồi yên để nhìn.

(52) *Lưu bất dị, khứ hề bất dị* 留不易去兮不易: Ở lại chẳng dễ mà đi cũng chẳng dễ.

(53) *Tấn dã nan thoái diệc dã nan* 進也難退亦也難: Tới đã khó mà lui cũng thiệt khó.

(54) *Khủng cụ* 恐懼: Sợ hãi kinh sợ.

(55) *Thừa thâm canh việt xuất tường đông* 承深更越出牆東: Thừa lúc đêm khuya nhẩy qua tường phía đông để ra.

(56) *Lai thử địa phòng tầm ân chủ* 來此地防尋恩主: Đến đất này để tìm người chủ có ơn với mình.

(57) *Đối diện bất thắng áo não, Bão đầu vô hạn thê bi* 對面不勝懊惱, 抱頭無限悽悲: Gặp mặt khôn xiết buồn phiền, ôm đầu vô cùng bi thương.

(58) *Thử oan tình thiên thực vi chi, Tao gia biến mỗi hoài my cập* 此冤情天實為之, 遭家變每懷靡: Oan tình này trời thiệt làm đó, Gặp cảnh nhà thay đổi thường ôm không kịp.

(59) *Phò không cửu táng an mộ thượng* 扶空柩葬安墓上: Đem cái hòm không lên chôn ở trên mồ.

(60) *Nang thác* 囊橐: Cái túi đựng đồ.

61) *Nghĩa minh linh* 義螟蛉: Minh linh là ấu trùng của bướm bị con tò vò bắt về làm mối để nuôi con nó khi con nó lớn, ở đây có nghĩa là con nuôi. Cái nghĩa của người con nuôi.

CHÚ THÍCH HỒI III

(1) *Mỗi đáo quan đầu tu trước ý* 每到關頭須着意: Mỗi khi đến nơi địa đầu quan ải thì nên để ý.

(2) *Bất can kỷ sự mạc lư lao tâm* 不干己事莫勞心: Chẳng can dự gì đến việc của mình thì chớ có lao tâm.

(3) *Trạc trạc thủy lưu đông hải, Diêu diêu nhật lạc tây cù* 濯濯水流東海: 遙遙日落西瞿: Nước chảy một mình về biển đông, mặt trời chiếu xa xa vào đường phía tây.

(4) *Quyết hậu nhật phò vương tá quốc* 決後日扶王佐國: Quyết ngày sau phò vua giúp nước.

(5) *Mã túc vạn trùng san* 馬足萬重山: Chân ngựa vượt qua muôn núi đồi trùng điệp.

(6) *Thế lộ kinh mang hành lộ viễn* 世路驚忙行路遠: Đường đời đầy lo sợ, còn đường đi thời xa xôi

(7) *Lưu thời chuyển trắc, khứ thời nan* 留時轉側去時難: Giữ lại thời xoay nghiêng, đi thì khó.

(8) *Tiền Thánh hoàng hạ sắc, triệu Bách gia di trấn Nam thành* 前聖皇下敕召柏家移鎮南城: Trước Thánh Hoàng đã xuống sắc chỉ, triệu họ Bá đến trấn thủ ở Nam Thành.

(9) *Chân khả tích* 真可惜: Thật đáng tiếc !

(10) *Sử gia đình trần thiết yến diên* 使家丁陳設宴筵: Khiến gia đình bày tiệc khoản đãi.

(11) *Nhơn túy hậu thừa cơ hoạt tróc* 因醉後承機活捉: Thừa cơ sau khi đã say bắt sống.

(12) *Bát trân* 八珍: Chỉ chung các thức ăn quý hiếm mà những nhà quyền

quý mới có.

(13) *Thiết sách* 铁索: Dây xích sắt.

(14) *Kim thạch* 金石: Vàng đá. Lời kim thạch: Lời vàng đá.

(15) *Quyết tá binh trực vãng biên thuỳ* 决佐兵直往边陲: Quyết mượn binh đi thẳng đến nơi biên giới.

(16) *Hội huynh đệ giải khai phụ nạn* 會兄弟解開父難: Tập hợp anh em để giải vây cho cha đang bị nạn.

(17) *Hảo tai hiền điệt* 好哉賢侄: Tốt thay cháu ta!

(18) *Thượng tù xa giải vãng thành trung* 上囚車解往城中: Cho vào tù xa rồi giải đến trong thành.

(19) *Văn tường thử ngữ* 聞詳此語: Nghe rõ lời này.

(20) *Phạm quốc gia tội trọng phi khinh* 犯國家罪重非輕: Xâm lấn đất nước tội nặng chẳng phải nhẹ.

(21) *Bình tung mỵ định* 萍踪靡定: Dấu bèo không định.

(22) *Oan gia nghi giải* 冤家宜解: Kẻ thù thì nên giải.

(23) *Ân nghĩa mạc vong* 恩義莫忘:Ơn nghĩa thì chớ quên.

(24) *Tội ác mãn doanh* 罪惡滿盈: Tội ác đầy đầy.

(25) *Tru di tam tộc* 誅夷三族: Giết cả ba họ.

(26) *Văn ngôn phách lạc* 聞言魄落: Nghe lời nói thì lạc phách.

(27) *Thính thuyết hồn phi* 聽說魂飛: Lắng nghe thì hồn bay.

(28) *Hưu môn tẩu* 休奔走: Thôi bỏ chạy.

(29) *Vật kinh mang* 勿驚忙: Chớ có sợ!

(30) *Dĩ kinh đào nạn* 已經逃難: Đã đi trốn nạn.

(31) *Kim bất tri thất lạc hà phương* 今不知失落何方: Nay không biết đã thất lạc nơi đâu?

(32) *Mỗi quan đầu hiện hữu nhất trương* 每關頭現有一張: Đầu mỗi cửa ải đều có thấy một tờ yết thị.

(33) *Bất từ thiên lý* 不辭千里: Chẳng từ xa xôi ngàn dặm.

(34) *Đào tị* 逃避: Đi trốn.

(35) *Thọ kỳ luy tiết* 受其縲紲: Bị dây tù trói buộc.

(36) *Khởi khả điềm nhiên* 豈可恬然: Há có thể lại thản nhiên như không?

(37) *Thám vọng từ huyên* 探望慈萱: Thăm viếng mẹ hiền.

(38) *Mại cầu ngục tốt* 賣求獄卒: Đút lót cho bọn ngục tốt.

(39) *Bất xạ đồng quần* 不射同羣: Chẳng chằm bắn lũ cùng bầy.

(40) *Bất thực đồng loại* 不食同類: Chẳng ăn thịt đồng loại.

(41) *Qua cát chi thân* 瓜葛之親: Có tình thân liên hệ với nhau.

(42) *Mộc vũ trất phong tu nỗ lực* 沐雨櫛風須努力: Tắm mưa chải gió nên cố gắng.

(43) *Phi tinh đới nguyệt vật từ lao* 披星帶月勿辭勞: Đội sao mang trăng cũng chẳng từ lao nhọc.

(44) *Khinh ngôn nhạ họa* 輕言惹禍: Lời nhẹ chuốc họa.

(45) *Lộng giả thành chơn* 弄假成真: Giỡn chơi thành thiệt.

(46) *Mạc tin trực trung trực* 莫信直中直: Chớ tin thẳng là ngay thật.

(47) *Tu phòng nhân bất nhân* 須防仁不仁: Nên phòng nhân mà lại bất nhân.

(48) *Tại thành ngoại văn nhân đàm thuyết* 在城外聞人談說: Ở ngoài thành nghe người ta nói.

(49) *Khán kiến song mâu trụ lệ* 看見雙眸墜淚: Xem thấy hai mắt đều rơi lệ.

(50) *Trùng chiêm cửu khúc đoạn trường* 瞪瞻九曲斷腸: Trố mắt trông ruột đứt chín đoạn.

(51) *Đáo thôn trung tầm thỉnh y sinh* 到村中尋請醫生: Đến trong thôn tìm mời thầy thuốc.

(52) *Lai ngục lý cứu tha công tử* 來獄裏救他公子: Vào trong ngục để cứu công tử.

(53) *Hiện tại ngục trung* 現在獄中: Hiện nay đang ở trong ngục.

(54) *Thử bệnh tình vị bốc cát hung* 此病情未卜吉凶: Bệnh tình này chưa đoán trước được tốt hay xấu.

(55) Đoạn từ “*Thế giới mang mang ...*” đến... “*ngã anh hùng*”: Thế giới mệnh mang ta hùng cứ một góc, Giấu kín khí giới ẩn mình ở trong rừng,

Sức ta có thể cử được cái đỉnh, thế ta mạnh như phá núi, Mọi người đều kinh hãi khi nghe đến tài nghệ của ta,

Tiếng tăm ta vang dội như sấm, uy danh ta như tiếng sét, người người đều phục ta là một kẻ anh hùng.

(56) *Xuyên dương* 穿楊: xuyên qua ngọn lá liễu. chỉ tài bắn cung giỏi.

(57) *Do Cơ* 由基: tức là Dường Do Cơ, một danh tướng nước Sở thời Xuân Thu, ông nổi tiếng về tài bắn cung “bách bộ xuyên dương” cách xa 100 bước bắn xuyên qua ngọn lá dương.

(58) *Lâm ương* 臨殃: Gặp phải tai ương.

(59) *Văn ngôn thậm hãi!* 聞言甚駭: Nghe lời này quá kinh hãi!

(60) *Thính thuyết kinh mang* 聽說驚忙: Nghe nói kinh hoàng!

(61) *Hữu cấp sự khát cầu thông báo* 有急事乞求通報: Có việc gấp cầu xin được thông báo.

(62) *Họa lai bất thiểu* 禍來不少: Họa đến chẳng ít.

(63) *Sự xuất kinh hoàng* 事出驚惶: Việc ra thiệt là kinh hoàng.

(64) *Tam hồn du trịch trịch* 三魂遊躑躅: Ba hồn còn do dự.

(65) *Thất phách lạc phiêu phi* 七魄落飄飛: Bảy phách lạc bay cao.

(66) *Trảm thảo trừ căn* 斬草除根: Nhổ cỏ trừ gốc.

(67) *Vô phiền não* 無煩惱: Không còn lo buồn.

(68) *Thống binh đông lộ trường khu* 統兵東路長驅: Tập hợp binh lính đường phía đông tiến dài lên trước.

(69) *Cá cá đao thương bố liệt, nhân nhân kiếm kích bài khai* 個個刀鎗布列,人人劍戟排開: Dao thương cái cái đều bày bố ra, người người gươm giáo đều mở ra.

(70) *Tương xa tải tích tàng lương thực* 將車載積藏糧食: Đem xe chở những lương thực cất chứa.

(71) *Pháo hưởng tam thanh tạt tạt hành* 炮响三声疾疾行: Pháo nổ ba tiếng gấp gấp đi.

(72) *Phát chiến cổ hoanh oanh* 發戰鼓訇轟: Trống trận âm âm.

(73) *Chấn quân uy như lôi đình động* 振軍威如雷霆動: Làm lay động quân uy như tiếng sấm sét động.

(74) *Diệt sài lang bất dung Hầu thị* 滅豺狼不容侯氏: Diệt bọn sài lang chẳng dung cho họ Hầu.

(75) *Sát tha gian tặc bất nhiều sinh* 杀他奸賊不饶生: Giết hết bọn gian tặc chẳng tha cho sống.

(76) *Kim cổ tề minh* 金鼓齊鳴: Trống vàng cùng kêu.

(77) *Kinh thôn hổ cứ* 鯨吞虎踞: Cá kinh nuốt, hổ ngồi.

(78) *Tướng lai thời quỷ phạ thần kinh* 將來時鬼怕神驚: Tướng đến thì quỷ sợ thần kinh.

(79) *Thảo lư* 草廬: Ngôi nhà tranh.

(80) *Hồ đông trại dục vi nội ứng, tặc ngục trung vạn sự an bài* 胡東寨欲為內應, 則獄中萬事安排: Ông Hồ ở trại Đông muốn làm nội ứng, ắt là trong ngục vạn sự đều đã được an bài.

(81) *Đề bảo đao lập tức đặng trình, nhập thành nội thừa sự* 提寶刀立即登程, 入城內承機作事: Cầm đao báu lập tức lên đường, vào trong thành thừa lúc làm việc.

(82) *Bất cửu thăng quan tấn chức, tất nhiên tọa hưởng vinh hoa* 不久升官進職, 必然坐享榮華: Chẳng bao lâu thì được thăng quan chức, lẽ tất nhiên sẽ ngồi hưởng lấy giàu sang.

(83) *Đề tha thủ cấp, việt xuất ngoại tường* 提他首級, 越出外牆: Mang lấy đầu của nó, nhảy ra bên ngoài tường.

(84) *Họa cập trì ngư* 禍及池魚: Họa đến ao cá.

- (85) *Tội quy vu trưởng* 罪歸于長: Tội quy về người trưởng
- (86) *Tại lầu trung cổ đả tam canh* 在樓中鼓打三更: Tại trong lầu trống điểm canh ba.
- (87) *Bổ khoái* 捕快: Linh bắt giặc cướp.
- (88) *Nhữ kim triều lai đáo thị trung* 汝今朝來到市中: Hôm nay anh ta đi đến trong chợ.
- (89) *Khâm thừa mật ngữ* 欽承密語: Vâng theo lời bí mật.
- (90) *Thị hung hoang* 是凶荒: là hung ác kinh hoàng.
- (91) *Hữu quân sư nhất cá cẩm nang, Lai phó dữ Đai ca minh khán* 有軍師一个錦囊,來付與大哥明看: Quân sư có một cái túi bằng gấm, Lại giao cho Đai ca xem rõ.
- (92) *Tương kế tựu kế* 將計就計: Dựa vào kế để lập kế.
- (93) *Mưu toại kỳ mưu* 謀遂其謀: Mưu kế theo mưu kế này.
- (94) *Tổ truyền thanh đại, Mạch lý quyết minh* 祖傳青黛,脈理決明: Tổ truyền cho loại bột chàm để vẽ, mạch lý rõ ràng.
- (95) *Quán chúng* 貫眾: Xuất chúng
- (96) *Nhân ngôn* 人言: Lời người.
- (97) *Hậu phác* 厚朴: Thuần hậu chắc phác.
- (98) *Trường dạ bất an chẩm tịch, ngũ canh nan giải sầu tình* 長夜不安枕席,五更難解愁情 Đêm dài chẳng được ngủ yên, suốt 5 canh khó giải được tình buồn.
- (99) *Thong dong tự tại, trạch xá an cư* 從容自在,宅舍安居: Thong dong tự tại sống an vui nơi nhà cửa.
- (100) *Y năng cứu nhân, khởi năng sát nhân?* 醫能救人豈能殺人: Y vốn có thể cứu người, há lại có thể giết người sao?
- (101) *Hữu ngô huynh đệ, bệnh tại tu du* 有吾兄弟,病在須臾: Có người anh em, phút chốc bị bệnh.
- (102) *Trương tiên sinh điều trị lương phương, La công tử bệnh căn thuyên*

giảm 張先生調治良方,羅公子病根痊減: Trương tiên sinh điều trị thuốc tốt, La công tử bệnh liền giảm.

(103) *Trương gia chân diệu thủ, Trị bệnh quả kỳ phương* 張家真妙手,治病果奇方: Nhà họ Trương có tay nghề khéo, quả có phương thuốc lạ để trị bệnh.

(104) *Minh triều lai kiếp pháp trường* 明朝來劫法場: Sáng sớm mai đến cướp pháp trường.

(105) *Nhị tướng chỉnh tề qua vách, tiên cầu đả phá ngục trung* 二將整齊戈搏,先求打破獄中: Hai tướng giáo mác chỉnh tề, trước cần đánh phá vào trong ngục.

(106) *Thừa thâm canh thành nội sát nhân* 承深更城內殺人: Thừa đêm khuya vào trong thành giết người.

(107) *Tương khí giới tiền lai thính lệnh* 將器械前來听令: Đem khí giới đến trước để nghe lệnh.

(108) *Điều thủ cấp Trường an hiến nạp* 調首級長安獻納: Đem đầu đến thành Trường an để dâng nộp.

(109) *Cá cá nghiêm bài qua giáp, nhân nhân bố liệt đao thương* 个个嚴排戈甲,人人布列刀槍: Ai nấy đều đem qua giáp bày ra nghiêm chỉnh, người người đều sẵn bày gươm đao.